

DE ONTMANN(ELIJK)ING VAN DE KERK

OP 6 januari 2025 benoemde paus Franciscus zuster Simona Brambilla tot prefect van de dicasterie voor Instituten van Gewijd Leven en Gemeenschappen van Apostolisch Leven. Zij is daarmee verantwoordelijk voor alle religieuze ordes en congregaties, zowel mannelijke als vrouwelijke, over de hele wereld. De 59-jarige Italiaanse religieuze, die lid is van het Instituut van de missionarissen van Consolata (I. M. C.), volgt kardinaal Joao Braz de Aviz op. Ze wordt bijgestaan door een Spaanse kardinaal, Ángel Fernández Artime, die tot pro-prefect is benoemd.

Er waren al aanstellingen van vrouwen op hoge posten in het Vaticaan: zuster Bécquart, ondersecretaris van de bisschoppensynode; zuster Smerilli, ondersecretaris van de dicasterie voor Integrale Ontwikkeling; zuster Petrini, secretaris-generaal van het gouvernement van Vaticaanstad. Maar zuster Brambilla is de eerste vrouw die hoofd wordt van een dicasterie van de Curie.

Hiermee geeft de paus uitvoering aan het recht dat hij zichzelf heeft gegeven, in de apostolische constitutie *Praedicate evangelium* over de hervorming van de Curie in 2022, om « elke gelovige », man of vrouw, gewijd of niet, de mogelijkheid te bieden bestuursmacht uit te oefenen in de Kerk en in het bijzonder om « hoofd van een dicasterie » te worden. Dit was niet voorzien in de vorige constitutie, afgekondigd door Joannes-Paulus II in 1988, en evenmin in die van Paulus VI uit 1967. Franciscus heeft trouwens al een precedent geschapen toen hij in 2018 de Italiaanse journalist Paolo Ruffini benoemde tot prefect van de dicasterie voor Communicatie – de eerste keer in de geschiedenis van de Kerk dat een niet-priester werd aangesteld als hoofd van een dicasterie van de Curie.

Het merkwaardige is dat zuster Brambilla een prefect is, maar naast zich een kardinaal krijgt die pro-prefect is. Waarom? Mgr. Patrick Valdrini, die

rector was van het *Institut Catholique* in Parijs en hoogleraar canoniek recht aan de Lateraanse Universiteit, wijst in een interview op de Franse katholieke

zender KTO op een fundamenteel principe dat is vastgelegd in het kerkelijke recht, namelijk dat de bevoegdheid om te besturen voorbehouden is aan personen die het wijdingssacrament hebben ontvangen: geestelijken dus, namelijk bisschoppen of priesters, de twee graden van wijding.

Volgens Mgr. Valdrini lijkt de bestuursbevoegdheid die zuster Brambilla in deze specifieke dicasterie voor de instituten van gewijd leven moet uitoefenen geen hande-

lingen te vereisen waarvoor sacramentele macht vereist is. Maar niettemin wekt de benoeming van een kardinaal naast haar, zonder dat daar een reden voor wordt gegeven, de indruk dat de zuster niet alles zal kunnen doen en dat voor bepaalde zaken een mannelijke geestelijke vereist is. « *Natuurlijk zijn er in het leven van een dicasterie altijd handelingen die te maken hebben met het sacramentele leven, zoals het vieren van de Eucharistie, het toedienen van de sacramenten enz. Paus Franciscus heeft deze pro-prefect aangesteld zodat er iemand binnen de instelling is die deze handelingen kan uitvoeren.* »

Er is echter meer: « *Het is ook een uiting van hoe de paus denkt over synodaliteit. Voor hem is synodaliteit gebaseerd op samenwerking tussen mensen met een verschillende status in de Kerk, in het bijzonder tussen geestelijken en leken. Door zuster Brambilla op deze post te benoemen, opent hij een enorme deur en laat hij zien dat hij samenwerking wil tussen priesters en niet-priesters. Hij initieert een nieuwe vorm van co-bestuur.* » Volgens Mgr. Valdrini zou dit dus een door Franciscus gewenste constructie zijn om te laten zien dat mannelijke religieuzen moeten samenwerken met zusters of leken in een perspectief van synodaliteit.

Op het einde van het interview stelt de oud-rector een fundamenteel canoniek probleem aangaande

PAUS FRANCISCUS EN ZUSTER SIMONA BRAMBILLA

de zaak van zuster Brambilla aan de orde: « *Hoe geeft de Kerk de macht van Christus door? Is dat door de wijding of door het doopsel?* » Maar hij beantwoordt deze vraag niet.

Wanneer men theologische boeken leest over het priesterschap staat daar zwart op wit dat de drie apostolische machten (heiligen, onderrichten en besturen) onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. De bestuursmacht kan in de Kerk niet uitgeoefend worden zonder de heiligende en onderrichtende macht van het priesterschap. En dit is gebaseerd op een zeer concreet en bovennatuurlijk idee, namelijk dat sinds mensenheugenis, sinds de apostelen, de gewijde macht wordt uitgeoefend over twee realiteiten die zeer nauw met elkaar verbonden zijn: het Mystieke Lichaam van de Kerk en het echte Lichaam van Christus in de Eucharistie. Dit houdt in dat zij die deze gewijde macht bezitten werkelijk deelnemen aan het priesterschap van Jezus Christus (cf. Laurent Villemain, *Pouvoir d'ordre et pouvoir de juridiction. Histoire théologique de leur distinction*, 2003; 512 pp.).

In de Kerk bestaat geen democratische "scheiding van de machten" waarvoor Verlichtingsfilosoof Montesquieu ijverde... hoewel paus Franciscus dat wel zou willen. Hij kan allerlei dingen verzinnen om een rookgordijn op te werpen, zoals het plaatsen van een kardinaal die pro-prefect is naast een gewone zuster. Maar de goede God kan hij niet bedriegen.

Wil de paus, door leken en vrouwelijke religieuzen in bestuursfuncties aan te stellen, de goddelijke constitutie van de Kerk veranderen? Canon 129 van het Wetboek van canoniek recht (1983) stelt duidelijk: « *Alleen zij die bekleed zijn met het priesterschap zijn gekwalificeerd voor de bestuursmacht, die door goddelijke instelling eigen is aan de Kerk en die ook de macht van jurisdictie wordt genoemd.* » En met betrekking tot de leken staat er ondubbelzinnig (canon 129, §2) dat « *de leken gelovigen mogen meewerken* » bij de uitoefening van deze macht. Meewerken is niet de leiding hebben.

Sommige canonisten suggereren dat het eigenlijk de paus is die de leiding heeft en dat de hoofden van de dicasteries slechts medewerkers zijn. Een slimme uitweg, maar geen overtuigende. Historisch gezien is het bestuur van de Kerk altijd in handen geweest van mannelijke religieuzen. De eerste medewerkers van de H. Petrus waren geestelijken, namelijk de zeven diakens, onder wie Sint-Stefanus. Daarna hadden we altijd kardinalen als hoofd van een dicasterie.

In feite weten we heel goed waar de huidige paus naartoe wil, want hij houdt niet op het te verkondigen. Tijdens een audiëntie met theologen in 2023 zei hij: « *De Kerk is vrouw. Als we de theologie van de vrouw niet begrijpen, zullen we nooit begrijpen wat de Kerk is. Eén van de grote zonden die wij bedreven hebben is het "vermannen" van de Kerk. Het is een taak die ik van u vraag, alstublieft: ontmannelijk de Kerk* » (KATHOLIEK NIEUWSBLAD, 1 december 2023).

De Kerk ontmannelijken betekent Jezus Christus verwerpen in hen die Hem vertegenwoordigen in het sacrament van het priesterschap en zo de goddelijke constitutie van de Kerk vernietigen. Het komt neer op het **ontmannen** van de Kerk! Dat is de realiteit. Het maakt de Kerk steriel.

De lijn van de paus wordt al toegepast in een twintigtal bisdommen in Frankrijk. Het meest recente voorbeeld is de bisschop van Coutances en Avranches, die besloten heeft « *een post van algemeen gedelegeerde in het leven te roepen* » voor een vrouw « *op grond van haar doopsel en vormsel* », op gelijke voet met de vicaris-generaal. Ze zal nauw samenwerken met de bisschop en volwaardig lid zijn van de bisschoppelijke raad.

Heel deze revolutie is het resultaat van de dwalingen van het Tweede Vaticaans Concilie, dat het Volk van God promootte en niets ondernam tegen het binnendringen van de ketterij van het feminisme in de Kerk. Het is daarom een dubbele vorm van goddeloosheid: ten eerste een aanval op het principe van de apostoliciteit en het priesterambt, ten tweede steun voor de rebellie van de vrouw tegen God.

Door de definitie van de Kerk als Volk van God werd de verkeerde opvatting gelanceerd dat de leken moeten beschouwd worden als volwaardige leden van een gemeenschap waarin allen gelijk zijn en niet meer als gelovigen die moeten gehoorzamen aan een hiërarchie. « *De theorie van het algemene priesterschap van alle gelovigen is een monsterlijke omkering, typisch voor de moderne democratische geest. De volheid van het priesterschap is niet te vinden in het volk, maar in Jezus Christus, de Hoogepriester van het nieuwe en eeuwige Verbond. Hij draagt het over aan zijn Plaatsvervanger op aarde, de paus, en aan de bisschoppen die met hem in gemeenschap zijn, door apostolische opvolging. [...] De eredienst van de gelovigen is alleen van waarde overeenkomstig hun staat van genade en de omvang van de morele deugden die hen met Christus verenigen* » (abbé de Nantes, *IL EST RESSUSCITÉ!* nr. 10, mei 2003).

Het feminisme spruit voort uit het valse idee dat mannen en vrouwen gelijk zijn, voldoende hebben aan zichzelf, autonomie genieten en volkomen zelfvoldaan zijn. Terwijl het probleem is te weten of deze vrouwen hun roeping als echtgenote vervullen, echtgenote van hun man of bruid van Jezus Christus.

Laten we bidden dat de paus, zolang hem nog leven gegeven is, zal terugkomen op zijn dwalingen en dat hij, wanneer hij zijn plaats als waarachtige Plaatsbekleder van Christus weer inneemt, de eenheid van de Kerk zal herstellen: iedereen op zijn rechtmatige plaats, in de totaliteit van Onze Heer Jezus Christus die, Hij alleen, Profeet, Priester en Koning is, en in het Onbevleete Hart van Maria, Medeverlosseres en de enige weg die ons naar God en de Hemel zal leiden.

broeder Michel van de Triomferende Onbevleete

GEORGES DE NANTES, MARTELAAR VAN DE GEHOORZAAMHEID AAN HET GELOOF

VANAF het jaar 1958, toen hij in het bisdom Troyes werd verwelkomd door Mgr. Julien Le Couëdic om een gemeenschap van missionaire monniken te stichten in de geest van de H. Charles de Foucauld, verdedigde abbé Georges de Nantes (1924-2010) de Kerk tegen een deel van de Franse geestelijkheid dat gevaarlijk afgleed naar de progressistische ketterij.

Deze oppositie tegen een progressistische partij binnen de Kerk van Frankrijk zou abbé de Nantes ertoe brengen zijn stem te verheffen tegen een concilie, Vaticanum II, dat met een overweldigende meerderheid de nieuwe wetten van een hervormde Kerk aannam, bestemd om op te gaan in een groter geheel, namelijk de "Beweging voor Geestelijke Animatie van de Universele Democratie" (door onze vader in het Frans MASDU gedoopt). En van verzet tegen het Concilie moest hij vervolgens komen tot de dramatische strijd van een zoon tegen zijn vader, van een eenvoudige priester tegen paus Paulus VI.

In naam van welke autoriteit handelde abbé de Nantes?

Heel eenvoudig in naam van het gezag van de hele Kerk, die deze verplichting oplegt aan haar kinderen: « **De gelovigen van Christus zijn verplicht hun geloof openlijk te belijden in alle omstandigheden waarin hun stilzwijgen, hun aarzeling of hun houding zou neerkomen op een impliciete ontkenning van het geloof, minachting van de godsdienst, een belediging van God of een schandaal voor hun naaste** » (can. 1325 § 1 CIC / 1917).

Uiteraard had niemand kunnen vermoeden dat deze plicht om het geloof te belijden op een dag zou moeten uitgeoefend worden tegen de herders zelf, de « ware leraren » en « ware meesters van de gelovigen die aan hun zorg zijn toevertrouwd ».

En dat is wat onze vader trouw gedaan heeft tijdens heel zijn priesterleven. In een geest van ongehoorzaamheid? Vanuit zijn eigen grote gelijk? Uit hoogmoed?

Helemaal niet: gewoon uit gehoorzaamheid, gehoorzaamheid aan het geloof dat hij als een gave bij

zijn doopsel ontvangen had en dat hem werd bijgebracht door zijn ouders, priesters en leraren aan het seminarie, tot op het punt waarop hij er, door een heel bijzondere genade, volledig van doordrongen was. Het was deze gehoorzaamheid aan het geloof

die hem ertoe bracht het te belijden volgens een bijzondere zending, die van monnik-missionaris, hem toegewezen door de Goede God.

Zo bleek hij helemaal alleen te staan in een woestenij, die van een vernietigde christenheid, te midden van een goddeloze en afvallige generatie. Het was zo'n beetje zoals Onze-Lieve-Heer tegenover Kajafas, de hogepriesters, de Farizeëen en de Sadduceëen stond, allemaal verharde opstandelingen tegen zijn Blijde Boodschap. Er is geen andere verklaring mogelijk voor het feit dat één priester alleen, zonder enige berekening of ambitie, zichzelf tot erfgenaam heeft gemaakt van de hele Traditie van de Kerk. Met welke bedoeling? Om te pas en te onpas te prediken te

gen de valse broeders, om niet slechts één, maar een veelheid aan leerstellige dwalingen te bestrijden – dwalingen die niet alleen meer door één partij werden aangehangen, maar door heel de geestelijkheid van Frankrijk, door een volledig concilie en uiteindelijk door de paus zelf.

In het licht van heel deze Traditie van de Kerk, waarvan onze vader een kennis had die men volledig, communicatief en mystiek mag noemen, doorzag en begreep hij, in de diepgang en in de gevolgen ervan voor de redding van de zielen van massa's gelovigen, de dwalingen van hun herders, die hen in de steek lieten of meesleurden in hun ketterse hartstochten.

Door zijn bovenmenselijke kennis en begrip van deze dwalingen, die de kudde teisterden en nog altijd teisteren, werd abbé de Nantes ervan weerhouden om op enigerlei wijze medeplichtig te zijn door zijn stilzwijgen. Hij moest spreken om de Waarheid van het katholieke geloof in al zijn volheid te verkondigen. Hij is niet opgehouden met spreken om de zielen te onderwijzen en de dwalingen van de

valse profeten aan de kaak te stellen, zelfs al ging het om de Opperberder zelf.

En nooit heeft iemand hem in het ongelijk kunnen stellen. In dat opzicht is de kennisgeving die op 9 augustus 1969 door de Congregatie voor de Geloofsleer werd gepubliceerd van kapitaal belang.

We herinneren even aan de context. In april 1968 werd abbé de Nantes naar Rome geroepen voor een grondig onderzoek van zijn geschriften door de Congregatie voor de Geloofsleer (opvolger van het H. Officie). Hij werd langdurig ondervraagd door twee dominicanen en een jezuïet. Later schreef hij daarover in de Franse CRC: « *Het kwam er op neer dat de idee zelf van een "katholieke Contrareformatie in de 20ste eeuw" in vraag werd gesteld. Vermits de hiërarchie de Hervorming van de Kerk afgekondigd had, kon men dan een leerstellige onderbouw geven aan een traditionalisme dat volledig gekant was tegen deze Hervorming? [...] Mijn standpunt kwam hierop neer: de katholieke en apostolische Traditie sluit het principe zelf van een algemene en permanente hervorming van de Kerk uit; zij is er volkomen tegengesteld aan.* »

Het onderzoek kon geen enkele leerstellige fout vaststellen in de geschriften van onze vader, zelfs niet in zijn ernstige beschuldigingen van ketterij met betrekking tot de Akten van het Concilie en de uitspraken van paus Paulus VI. Bijgevolg kon de Congregatie voor de Geloofsleer ook geen enkele canonieke sanctie tegen hem uitspreken. Het enige resultaat was een perscommuniqué waarin werd gesteld dat abbé de Nantes zichzelf « *gediskwalificeerd* » had – een term uit de sportwereld die een complete aanfluiting van het kerkelijke recht is!

Onze vader trok er twee besluiten uit: « *Het proces dat zojuist is geëindigd [...] bewijst dat er vandaag de dag in één en dezelfde Kerk twee onverenigbare systemen bestaan, twee tradities waarvan het samenvloeiende water zich niet vermengt. De rechters van het H. Officie dachten dat ze me in naam van ons gemeenschappelijke katholieke geloof konden onderwerpen aan de Hervorming of, als ik weigerde, konden aantonen dat ik schismatiek en ketters was. Ze moesten in de loop van het proces erkennen dat dit praktisch en doctrinair onmogelijk was. Onze Contrareformatie was in overeenstemming met de katholieke traditie, terwijl hun Reformatie buiten het geloof viel, in de lijn van een ketterse traditie* » (POUR L'ÉGLISE, vol. 2, p. 361).

En het tweede besluit: « *Het vonnis van mijn rechters accepteert dat ik behoor tot de Kerk van Jezus Christus: ik ben geen ketter en geen scheurmaker. [...] Het staat vast dat er niets misdadigs is aan de Contrareformatie met betrekking tot de H. Kerk. Het gaat om een doctrine en een actie die niet veroordeeld zijn. In alle waarheid en in alle rechtvaardigheid kunnen wij, die van de Contrareformatie zijn (en die zelfs dagelijks aantonen dat het in feite de conciliaire Hervorming is die tegen de Kerk is!), in alle gemoedsrust deel blijven uitmaken van de Kerk. Wij, gevangenen van Christus, maar vrij van*

elke vorm van menselijke slavernij, wij blijven in de Kerk – onderdrukt, getergd, belastend ongetwijfeld, maar de essentie is veiliggesteld. We hoeven alleen maar tot God te bidden dat Hij onze beproeving zou verkorten, terwijl we ze ondertussen met geduld aanvaarden, volgens zijn heilige wil » (POUR L'ÉGLISE, vol. 2, pp. 360-361).

Na 1969 was er vierentwintig jaar lang geen sprake meer van enige sanctie tegen abbé de Nantes. Er waren valse insinuaties en hatelijke verdachtmakingen, dat wel, maar vooral een oorverdovende stilte vanwege een hiërarchie die behoorlijk in verlegenheid was gebracht en duidelijk verveeld zat met de hele situatie. Het bood onze vader de mogelijkheid om helemaal alleen, met een indrukwekkend gezag en met de soevereine vrijheid die hem door de wet van de Kerk gegeven was, een gigantische strijd van Contrareformatie te voeren. Hij deed dat door in de eerste plaats de Waarheid in al haar volheid te belijden om de welmenende gelovigen inzicht te verschaffen; en vervolgens nam hij het op zich hen te beschermen tegen de leerstellige dwalingen vervat in de Akten van het Tweede Vaticaans Concilie en het daaruit voortvloeiende pauselijke onderricht.

Maar daar bleef het niet bij. « *In plaats van te jammeren en ons te beperken tot het preken van een terugkeer naar het verleden of een "gematigde" hervorming van Vaticanum II, moeten we de toekomst voorbereiden!* » zei hij op 13 mei 1971. Na het analyseren van de conciliaire documenten met al hun kiemen van ketterij, schisma en schandaal formuleerde hij tegenvoorstellen voor schema's die op een toekomstig Derde Vaticaans Concilie bediscussieerd zouden moeten worden. « *Wij willen niet terugkeren naar Vaticanum I, het Concilie van Trente of dat van Nicea. Wat wij willen is dat Vaticanum III het vergif dat Vaticanum II bevat isoleert en elimineert* » om zo de basis te leggen voor een echte wederopstanding van de Kerk!

broeder Bruno van Jezus-Maria

« Als de Kerk, volgens de Traditie, gedefinieerd wordt als de gemeenschap van hen die het geloof en het doopsel ontvangen hebben van een hiërarchie waarvan de paus het hoofd is, dan komt alle macht van Boven. Maar als de Kerk, volgens de conciliaire nieuwlichters, het volk van God is bezielde door de Geest en op mysterieuze wijze bestaande uit uitverkorenen uit alle hoeken van de wereld, dan komt de macht van beneden. De enen halen hun gezag uit de God van Jezus Christus en van de Kerk; de anderen stellen daartegenover een gezag dat komt van het Volk, het Volk Gods waarin de Geest spreekt...

« Van zodra men zich ook maar een fractie verwijdt van de onveranderlijke traditionele leer, van zodra de hiërarchie zich niet meer uitsluitend wijdt aan haar opdracht van gezagsuitoefening, van zodra de gelovigen beweren te kunnen ontsnappen aan de gehoorzaamheid van het geloof, valt de Kerk uiteen en gaat ze verloren... » (BRIEF AAN MIJN VRIENDEN nr. 204, 13 mei 1965).

DE EVANGELIES VAN JEZUS' KINDERJAREN

Met de term “Kindsheidsevangelies” of “Evangelies van de Kinderjaren” wordt verwezen naar de eerste twee hoofdstukken van Mattheüs en de eerste twee van Lucas. Terwijl de H. Mattheüs hoofdzakelijk bericht over de geboorte van Jezus, het bezoek van de Wijzen uit het Oosten en de vlucht naar Egypte, gaat Sint-Lucas dieper in op de gebeurtenissen die onmiddellijk voorafgaan aan de conceptie van de Messias en verhaalt hij in detail het leven van de H. Familie tot de terugvinding van de twaalfjarige Jezus in de Tempel. In dit artikel, dat we in twee delen publiceren, brengt broeder Guy op onovertroffen wijze alle vruchten bijeen van een heel leven van meditatie over de H. Schrift door abbé de Nantes en broeder Bruno.

I. VAN DE STRAF VAN ZACHARIAS TOT HET BEZOEK AAN ELIZABETH

Op dit neo-Byzantijnse fresco zien we links Zacharias in de Tempel met zijn wierookvat, op het moment dat de aartsengel Gabriël aan hem verschijnt. Rechts is mooi weergegeven in de innige omhelzing hoe de oude priester en zijn onvruchtbare echtgenote Elizabeth toch nog de ouders worden van de toekomstige Johannes de Doper, zoals Gabriël had voorzegd.

« **D**AAR reeds velen ondernomen hebben een relaas samen te stellen van de gebeurtenissen die onder ons zijn geschied en zoals ze ons door de eerste ooggetuigen en bedienaars van het Woord zijn overgeleverd, kwam het ook mij wenselijk voor, beste Theophilus, na alles van de aanvang af nauwkeurig te hebben onderzocht, het ordelijk voor u te beschrijven om u de waarachtigheid te doen inzien van de leer waarin ge onderwezen zijt » (Lc 1, 1-4).

Dit zijn de eerste verzen van het Lucasevangelie en ze luiden een wetenschappelijk werk door een nauwgezette historicus in. Maar het is ook een religieus werk : de voortreffelijke *Theophilus*, « hij die God liefheeft », dat ben jij, beste lezer, als je bereid bent dit relaas te lezen als een goddelijke openbaring.

In feite onthullen de gebeurtenissen die door de evangelisten worden verteld mysteries en maken ze Jezus Christus aan ons bekend in al zijn historische en mystieke waarheid. Zo is het ook met de *Evangelies van de Kinderjaren*. De episodes die Mattheüs en Lucas ons zo zorgvuldig doorgeven, de

anekdotes die vaak charmant en soms pathetisch zijn, openbaren hetzelfde mysterie dat Johannes zo subliem in zijn *Proloog* verkondigt : het mysterie van de maagdelijke Menswording van het Woord, de enige Zoon van God, voor de redding van de wereld, in vervulling van het Oude Verbond.

Vanaf de allereerste hoofdstukken van de Evangelies zijn we getuige van de steeds duidelijker wordende verschuiving van het Oude naar het Nieuwe Testament, die gepaard gaat met een alsmaar dramatischer scheiding tussen hen die het vleesgeworden Woord, Jezus Christus, verwelkomen en hen die Hem verwerpen.

DE ARMEN VAN ISRAËL

« *Er was eens...* » Neen, die mooie formule is hier niet van toepassing, want Lucas vertelt ons geen sprookje : hij heeft het over precieze historische gebeurtenissen waarover hij zich zorgvuldig geïnformeerd heeft. Hij begint dus als volgt :

« *In de dagen van Herodes, koning van Judea, was*

er een priester Zacharias geheten, uit het priesterlijk geslacht van Abias; zijn vrouw behoorde tot de dochters van Aäron en heette Elizabeth. Beiden waren rechtschapen in de ogen van God en leefden onberispelijk al de geboden en voorschriften van de Heer na. Ze hadden geen kinderen, want Elizabeth was onvruchtbaar en beiden waren reeds hoogbejaard » (1, 5-7).

Zij waren twee van "*Jahweh's armen*" of *anawîm*, die abbé de Nantes, onze vader, ons zo heeft doen bewonderen; ze waren heldhaftig trouw aan het Verbond en hielden nog altijd het vlammetje van Israëls oude hoop levend in een tijd van geloofsafval.

In feite had het joodse volk na de terugkeer uit de Babylonische ballingschap in 538 v. Chr. nooit zijn volledige politieke onafhankelijkheid herwonnen en evenmin de Tempel van Salomon en de cultus van Jahweh in hun volle pracht kunnen herstellen. De verovering door Alexander de Grote in 332 v. Chr. had de Hebreeën kennis laten maken met het verfijnde Griekse humanisme en zijn hoogstaande heidense wijsheid. Velen bezweken voor deze verleiding en anderen voor de vervolgingen van Antiochus Epiphanes (170-164 v. Chr.), de vorst van de Seleuciden die « *de gruwel der ontheiliging op het offeraltaar plaatste* » (1 Mc 54).

De heilige oorlog van de Makkabeeën tegen deze dwingeland had hoop gegeven op het herstel van Israël, maar al snel hadden hun opvolgers op onrechtmatige wijze het priesterschap overgenomen en waren ze corrupt geworden. Sindsdien leek het grote elan van het Verbond voorbij te zijn. Jeruzalem zakte weg in de verwarring van partijen en sekten: de **Sadduceeën**, verdorven en materialistische hogepriesters; de **Farizeeën** en Schriftgeleerden, leugenachtige en hoogmoedige leken-theologen; en de **Essenen**, die uit waren op zuivering, maar die de Tempel, zijn geestelijkheid, zijn liturgie en het hele volk verwierpen, omdat ze geloofden dat zij alleen het kleine overblijfsel waren dat God trouw was.

De literatuur van de Essenen, die in 1947 werd ontdekt in Qumrân aan de oevers van de Dode Zee, getuigt van een vurige messiaanse verwachting: onze vader sprak over het **Middelste Testament**, dat de verbinding vormt tussen het Oude en het Nieuwe Testament in de laatste eeuw voor de geboorte van Christus. Deze hoop werd gevoed door de profetieën van de profeet Daniël, aan wie de aartsengel Gabriël een telling van zeventig jaarweken had geopenbaard aan het einde waarvan de Messias zou verschijnen. Maar dit aftellen was een eeuw eerder voltooid en er was niets gebeurd!

Onder het volk bleven de nederige gelovigen, de *armen van Israël*, onderworpen aan de verschillende corrupte of onrechtmatige gezagsdragers, met onveranderlijk vertrouwen in God en in naleving van de Wet. In dit midden bleef de enige levende en authentieke traditie voortbestaan en daar vinden we ook Zacharias en Elizabeth.

DE AANKONDIGING VAN DE GEBORTE VAN JOHANNES DE DOPER

De openingsscène van het Evangelie volgens Lucas is prachtig. Onze vader aarzde niet om ze

te vergelijken met de mooiste theofanieën of Godsopenbaringen uit de gewijde geschiedenis. Ze vindt plaats aan het einde van september in het jaar 2 voor Christus; we weten dit met zekerheid sinds de publicatie, in 1995, van een liturgische kalender van de Tempel die in Qumrân werd ontdekt.

In het hart van de heilige stad Jeruzalem, in de tempel van God die koning Herodes de Grote prachtig aan het herbouwen was en terwijl het hele volk op het voorplein bijeen was om te bidden, ging de vrome priester Zacharias het heiligdom binnen, volgens de gewijde rite, om de sintels en het reukwerk te vernieuwen die permanent brandden op het reukofferaltaar vóór het Heilige der Heiligen, waar de Tegenwoordigheid van Jahweh woonde. In slechts een paar verzen is dit een beeld van alle gewijde grootsheid van het Oude Testament.

« *Daar verscheen Hem een engel des Heren, die rechts van het wierookaltaar stond. Zacharias ontstelde bij dit gezicht en beefde van angst. Maar de engel sprak tot hem: "Vrees niet, Zacharias, want uw smeekbede is verhoord"* » (1, 11-13).

Welke smeekbede? Het eeuwenoude gebed van het joodse volk en meer bepaald dat van de profeet Daniël: « *Mijn God, neig uw oor en wil horen; open uw ogen en aanschouw onze puinen en de stad die naar U is genoemd! Heer, geef verhooring! Heer, schenk vergiffenis! Heer, waak en handel! Wacht niet langer!* » (Dn 9, 18-19).

Eindelijk antwoordt de Hemel en openbaart aan Zacharias het middel tot Israëls bekering: de wonderbaarlijke geboorte van een kind uit de onvruchtbare schoot van zijn oude vrouw: « *Elizabeth, uw vrouw, zal u een zoon schenken en ge zult hem Johannes noemen* » (1, 13). Dit kind zal net als Samuël en Samson in het Oude Testament aan God gewijd zijn en zich onthouden van wijn en sterke drank. Nog opmerkelijker is dat hij « *vanaf de moederschoot vervuld zal zijn van de H. Geest* » (1, 15), wat doet denken aan de profeet Jeremias of aan de mysterieuze Dienaar van Jahweh die door Isaïas wordt aangekondigd: « *Jahweh heeft van mijn geboorte af Mij geroepen, van de moederschoot af mijn naam genoemd* » (Is 49, 1).

Bovenal eindigt de engel zijn orakel met het citeren van het laatste vers van het boek Malachias, waarin de terugkeer van de profeet Elias vóór het einde van de tijden wordt aangekondigd. Dit is het laatste vers van het laatste hoofdstuk van het laatste boek van het hele Oude Testament: wat een drempel moet dit kind van Zacharias en Elizabeth dus voor zijn volk overschrijden! « *Hij zal voor God uitgaan met de geest en de macht van Elias, om het hart van de vaders te keren tot de kinderen en de weerspannigen tot de voorzichtigheid van de rechtvaardigen, om zo voor de Heer een goedgestemd volk te bereiden* » (1, 17).

Helaas! De eerste vader die zich moet bekeren tot zijn kind is Zacharias zelf, die weigert te geloven in het aangekondigde wonder. Hij verpersoonlijkt zijn volk, een koppig volk, altijd opstandig

De Visitatie door Willem Vrelant, en 15de-eeuws miniatuurschilder uit de Nederlanden die gespecialiseerd was in getijdenboeken. In Elizabeth en Maria ontmoeten het Oude en het Nieuwe Verbond elkaar. Zeer aandoenlijk zijn de tedere gebaren die beide toekomstige moeders met elkaar uitwisselen.

tegenover hun God. Zijn straf volgt dan ook onmiddellijk : Gabriël slaat Zacharias met stomheid. Dit tafereel dat begon met alle pracht en praal van het Oude Testament eindigt dus teleurstellend, ook al vernemen we dat Elizabeth na de terugkeer van haar man inderdaad zwanger wordt.

Gelukkig begint Lucas meteen aan een ander verhaal, als het tweede deel van een tweeluik.

DE BOODSCHAP VAN DE ENGEL AAN MARIA

We veranderen volledig van decor. Zes maanden later, op 25 maart van het jaar 1 v. Chr., ver weg van de heilige stad en het glorieuze Judea, zijn we in het noorden van Palestina, in Galilea, in een obscuur stadje dat Nazareth heet. Het is de eerste keer dat deze naam in de Bijbel voorkomt. Zoals men in die tijd zei : “Wat voor goeds kan er uit Nazareth voortkomen ?” (Jo 1, 46).

Nadat we de pracht en praal van de Tempel en het priesterschap achter ons hebben gelaten, gaan we een nederig huis binnen en bevinden we ons in de aanwezigheid van « een maagd die verloofd was met een man, genaamd Jozef, van het huis van David ; en de naam van de maagd was Maria » (Lc 1, 27).

Meer vertelt Lucas ons niet. Meestal geeft deze nauwkeurige historicus nochtans meer details over de personages : Zacharias uit het geslacht van Abias ; Elizabeth, dochter van Aäron ; Jozef van het huis van David. Maar niets over Maria. Als we ons zouden beperken tot de H. Schrift zouden we niet eens weten van het bestaan van de H. Anna en de H. Joachim ! Abbé de Nantes zag hierin een aanwijzing voor de bron van de evangelist : het getuigenis van de Maagd Maria, die discreet bleef over zichzelf. Maar op een dieper niveau verbergt dit stilzwijgen een geheim : Lucas geeft ons een hint dat de oorsprong van deze Maagd mysterieus is.

De engel Gabriël komt haar huis binnen en begroet haar. « Laten we ons geen engel voorstellen met allerlei gekostumeerde attributen », merkte onze vader op. « Bij Sint-Lucas verschijnen de engelen altijd als jonge, mooie, schitterende mannen, gekleed in een gewaad van licht » (preek van 25 maart 1998). Gabriël, de formidabele aartsengel van wie de naam “kracht van God” betekent en van wie de aanblik de profeet Daniël en de priester Zacharias met schrik vervulde, buigt zich voor dit jonge meisje en begroet haar. En hoe ! « *Verheug u, gij die vol van genade zijt, de Heer is met u* » (1, 28). “Wees gegroet” is een veel te oppervlakkige vertaling van het Griekse werkwoord *chairein*, “zich verblijden”.

De engel richt tot Maria de orakels van de profeten Sophonias en Zacharias, die de messiaanse vreugde aan Jeruzalem aankondigden : « *Verheug u en triomfeer met heel uw hart, dochter van Jeruzalem ! Jahweh, Israëls Koning, is in uw midden, [...] een heldhaftige Redder* » (So 3, 14-17). Welnu, de dochter van Jeruzalem, die heel haar volk personifieert, is de Maagd Maria. De Messias, haar koning, haar God, komt naar haar toe.

In deze maagd ontdekt de engel zo’n schoonheid, zo’n heiligheid, dat hij haar « *vol van genade* » noemt. Dat is ook wat Johannes ons vertelt over het Woord van God in zijn Proloog : « *vol van genade en waarheid* » (Jo 1, 14). Wat een duizelingwekkende vergelijking !

Dit vers van Lucas is cruciaal : het is de Bijbelse fundering van het dogma van de Onbevleete Ontvangenis dat in 1854 door de Z. Pius IX werd gedefinieerd – een dogma waarvan de ontkenning de eerste wandaad tegen het Onbevleete Hart van Maria is waarover Onze-Lieve-Heer klaagde bij zuster Lucia. Dit jonge meisje dat we ontdekken is al volledig vergoddelijk door de genade. Sinds wanneer ? Sinds altijd... De Maagd Maria is de geliefde dochter van God de Vader, zij is de eeuwige gezellin van het Woord, de Zoon van God, en zij is de Duif van de H. Geest.

« *De Heer* » is met haar, vervolgt de engel. “De Heer”, dat wil zeggen de H. Geest die in haar Hart woont als in zijn Tempel, om haar onophoudelijk met liefde te vervullen, haar raad te geven, haar voor te bereiden op haar bovenmenselijke roeping die Gabriël haar kwam aankondigen.

Wat een wonder was deze nederige maagd van Israël ! « Uw hele wezen is van een ongekenade adel ! » riep onze vader uit in een mystieke bladzijde. « Want de H. Geest woonde in uw ziel en gaf haar elke dag van uw leven de zuivere bewegingen en goddelijke ingevingen waarvan het effect werd gestempeld in uw trekken van volmaakte zuiverheid en schoonheid, op uw gezicht en in uw hele wezen » (*Page mystique* nr. 81, sep. 1975).

Deze engelengroet, die ons *Ave Maria* is geworden, is het meest volmaakte compliment, opgesteld door God zelf, om het Hart van zijn geliefde dochter te raken. En Onze-Lieve-Vrouw geniet er zo van dat ze nooit ophoudt ons bij elk van haar verschijningen te vragen elke dag het rozenhoedje te bidden, dat wil zeggen, dat compliment vijftig keer te herhalen !

Op het moment zelf had dit nederige meisje moeite met zo'n eerbetoon. Maar abbé de Nantes wees ons erop dat als Maria verward was toen ze de engel voor haar een buiging zag maken, Gabriël zelf nog veel verwarder moet zijn geweest ! Hij was verrukt ! Hij begroette haar alsof hij wilde zeggen : "Als je eens wist hoeveel ik van je hou ! Als je eens wist hoe ik je bewonder !" "

Toch vermande de aartsengel zich en hervatte zijn toespraak om zijn missie te volbrengen : « *Wees niet bang, Maria, want gij hebt genade gevonden bij God* » (1, 30). Wat is het dat het Hart van God zo bekoort als Hij naar de Maagd Maria kijkt ? God houdt van wat anders is dan Hij, wat Hem nodig heeft, legde onze vader uit. Dus wat God liefheeft in de H. Maagd is haar zwakheid en nederigheid, want zelf heeft Hij kracht in overvloed ! We zingen het trouwens op de feesten van Maria : « *Cum essem parvula, placui Altissimo. Omdat ik klein was, heb ik de Allerhoogste behaagd.* »

De nederigheid van dit meisje was zo volmaakt dat toen God mens wilde worden en de laatste plaats innemen, Hij Maria vond die daar op Hem wachtte.

MAAGD EN MOEDER

Dan kondigt de engel haar de vervulling van de profetieën aan : « *Zie, gij zult in uw schoot ontvangen en een Zoon baren ; en gij zult Hem Jezus noemen. Hij zal groot zijn en Zoon van de Allerhoogste genoemd worden. God de Heer zal Hem de troon van zijn vader David geven ; Hij zal koning zijn over het huis van Jakob in eeuwigheid en aan zijn koningschap zal geen einde komen* » (1, 31-33).

De Maagd Maria is niet verbaasd over de wonderen die de engel aankondigt : is zij niet de Zetel van Wijsheid, de Tempel van de H. Geest ? Ze begreep al dat de profetieën de komst in het vlees aankondigden van een goddelijke Persoon, neergedaald van bij God. Nu begrijpt zij ook heel goed dat God haar heeft uitgekozen om de Moeder van de Messias te worden.

In die tijd van koortsachtige Messiaanse verwachting streefden alle joodse vrouwen naar deze eer ! En toch, boven de glorie van dit onvergelijkbare moederschap gaf Maria de voorkeur aan het bescheiden geluk om in maagdelijkheid volledig aan God gewijd te blijven. Dat had ze van jongs af aan gezworen. De H. Jozef, een oudere man die haar verloofde was, zou haar beschermer zijn in een maagdelijk huwelijk.

Daarom, terwijl ze zich schikt naar de bevelen van de goede God, herinnert de Maagd Maria Hem niettemin aan haar verlangen om helemaal aan Hem toegewijd te blijven : « *Hoe kan dit geschieden, daar ik geen man beken ?* » Dit protest van trouw aan haar roeping als bruid van God alléén moet Hem oneindig hebben behaagd ! Verre van een obstakel te zijn voor het goddelijke plan, wordt Maria's

maagdelijkheid, die haar volledig aan God toewijdt, het beginsel van haar goddelijk Moederschap : God handelt vrij en soeverein in haar. Dat is wat de engel haar uitlegt : « *De H. Geest zal over u komen en de kracht van de Allerhoogste zal u overschaduwen ; daarom zal wat uit u wordt geboren heilig zijn en de Zoon van God genoemd worden* » (1, 35).

En hoewel Maria niet om een teken vroeg om te geloven, geeft Gabriël haar er toch één, door de wonderbaarlijke zwangerschap van Elizabeth aan te kondigen, van wie we terloops vernemen dat het haar nicht is.

Dan spreekt Maria haar *fiat* uit : « *Zie de dienstmaagd des Heren, mij geschiede naar uw woord* » (1, 38).

De Maagd Maria is heel subtiel. Als ze zichzelf de "dienstmaagd des Heren" noemt, is dat een zinspeeling op de Dienaar van Jahweh die door de tweede Isaïas wordt aangekondigd in de meest nauwkeurige profetie over de roeping van de Messias en vooral zijn vernederingen, zijn lijden, het offer van zijn leven dat Hij zal brengen voor de verlossing van de massa. Alleen al met deze woorden, "Ik ben de dienstmaagd des Heren", verenigt de H. Maagd zich bij voorbaat met heel het lot van het Kind dat God haar geeft, met zijn lijden en sterven. Haar hele leven zal ze zich daarop voorbereiden. De Aankondiging brengt haar niet alleen immense vreugde, maar inspireert haar ook tot de eerste gedachte aan de dood van Christus, die haar Onbevleete Hart zal breken.

Op dat moment voltrekt zich het wonder van haar maagdelijke ontvangenis : het Woord wordt vlees in Maria's schoot.

« Ik ken nu dankzij de wetenschap alle details en de nederige ordening van dit wonder waaraan de natuurwetten meewerkten. Zo ken ik de bijzondere eicel die uw genetische code droeg, o Maria, waarvan het DNA al het erfgoed van uw ras en heel uw karakter behield, klaar om onder de werking van de H. Geest gerepliceerd te worden tot een nieuw wezen, dat zo perfect op u geleek dat geen zoon ooit zo sterk op zijn moeder zou lijken. En ik weet ook van de verandering van de XX-chromosomen in XY die het mannelijke geslacht van het kind zouden bepalen...

« Ik kijk als door een elektronenmicroscop naar de schokkende minuut waarin deze van u losgemaakte vrucht zich vastzet, zich een nestje graaft en de eerste handeling van zijn autonome ontwikkeling verricht. De ziel van Jezus leeft nu in uw schoot, God is onder ons verborgen in dit scharlaken Heiligdom, o koninklijke Emmanuel ! Ah, heel dit mysterie is onbekend voor mensen en alleen bekend bij God. Geen enkele man heeft u benaderd, o Maria, geen enkel lichamelijk verlangen heeft u bewogen, o Maagd, geen enkel vreemd bloed heeft zich vermengd met het uwe, Onbevleete Moeder van Jezus ! » (*Page mystique* nr. 52, Kerstmis 1972).

Tot dan toe verbleef de goddelijke Tegenwoordigheid in de Tempel van Jeruzalem, in het Heilige der Heiligen, in de vorm van een wolk. Maar nu dringt zij de Maagd Maria binnen ! Vanaf nu is zij de Tempel van God, de Ark van het Verbond !

« En de engel ging van haar heen », zijn zending was volbracht. In deze scène, zo nederig en zo verborgen, werd het grootste wonder van de geschiedenis gerealiseerd : door de bemiddeling van Maria, in haar, kwam de genade van God opnieuw onze zondige wereld binnen.

HET BEZOEK AAN ELIZABETH

In een volgend tafereel vertelt Sint-Lucas ons over de ontmoeting tussen de personages van de eerste en tweede Aankondiging. Het is als de ontmoeting tussen het Oude en het Nieuwe Testament.

« In die dagen reisde Maria met spoed naar het bergland, naar een stad in Juda » (1, 39). Met Sint-Jozef om haar te begeleiden, natuurlijk. Het staat niet in de tekst, maar het spreekt voor zich.

Het bezoek aan Elizabeth is een uiting van het Hart van de H. Maagd. Ze is vol van de liefdesvlam van de H. Geest, ze vormt één Hart met de Zoon van God die in haar mens geworden is. Ze is vol van Gods kracht, vol van vreugde ook en al snel spoort de naastenliefde haar aan om zich over de bergen van Juda te spoeden en haar oude nicht te gaan helpen. Haar voorbeeld zou ons moeten inspireren !

Bij haar aankomst kan Maria niet snel genoeg haar bejaarde nicht begroeten en omhelzen. Haar schoot raakt die van Elizabeth en alleen al door dit contact wordt Johannes de Doper geheiligt en springt hij van vreugde op in de schoot van zijn moeder. De Zoon van God die in Maria woont, verborgen en stil, straalt niettemin zijn genade uit door de aanwezigheid en de stem van zijn Moeder. Dit is het volmaakte voorbeeld van Maria's bemiddeling.

Deze bemiddeling gaat door tot op de dag van vandaag, in elke van onze heilige communies, die telkens een bezoek zijn van Jezus en Maria aan onze zielen. Broeder Bruno herinnert ons er overigens graag aan dat Onze-Lieve-Vrouw, door haar kleine verzoek in Fatima om de communie van eerherstel, het werk van haar Bezoek wil voortzetten in de harten van al wie de devotie tot haar Onbevleete Hart omhelst. Zo maakt zij ons tot haar volgzame werktuigen, net zoals de H. Johannes de Doper, die de Voorloper van Christus werd.

Wat de H. Elizabeth betreft, zij is zelf vervuld van de H. Geest die haar het mysterie openbaart dat in haar jonge nichtje gestalte kreeg. Ze « slaakte een luide kreet » of, preciezer gezegd, zij hief een liturgische acclamatie aan : de acclamatie die de Hebreeën aanhieven om de Ark van het Verbond te verwelkomen, zoals we bv. lezen in het verhaal van koning David (2 Sm 6, 15). Dan antwoordt ze op de begroeting van Maria : « Gij zijt gezegend onder de vrouwen en gezegend is de vrucht van uw schoot ! » Dat is het vervolg van ons Weesgegroet. En : « Waaraan heb ik het te danken dat de moeder van mijn Heer naar mij toe komt ? »

Laten we deze verbazingwekkende omkering bewonderen ! Het is Elizabeth, eerbiedwaardig door haar leeftijd, door haar heiligheid, door de priesterlijke waardigheid van haar man, die zich vernedert voor dit vijftienjarige meisje. « Ja, zalig zij die ge-

loofd heeft dat tot vervulling zal komen wat haar vanwege de Heer gezegd is »... in tegenstelling tot haar arme man, Zacharias !

Hoe reageert Maria op deze lof ? Ze zingt haar *Magnificat*. Ze had de hele weg de tijd gehad om het te overwegen. Toen de engel haar verliet, dacht ze meteen aan Anna, de onvruchtbare vrouw uit het Oude Testament die op wonderbaarlijke wijze de kleine Samuël ontving – vooral omdat haar eigen moeder ook Anna heette, zoals de overlevering vertelt. Dus begon Maria met het zingen van het Lied van Anna (1 Sm 2). Maar omdat het een oorlogslied is, maakte ze het zich beetje bij beetje eigen en componeerde uiteindelijk het prachtige *Magnificat*.

Het *Magnificat* is het lied van de ziel van de Maagd Maria, vertelde onze vader ons steeds weer. Het is het lied van dankbaarheid van de Moeder, van de Bruid van God voor de grote dingen die de Almachtige in haar heeft gedaan. Het wonder van de Menswording, dat haar intieme vreugde is, explodeert in een wereldwijde triomf, omdat het de vervulling is van het hele Oude Verbond, vanaf de beloften aan haar vader Abraham. De Maagd Maria was een van Jahweh's *anawim*, de verachte en vervolgte armen van Israël. Ze deelde in het ongeduld van Gods volk en wachtte op de Messias die Israël zou bevrijden van zijn slechte herders en het zou terugbrengen naar de ware godsdienst. En nu is dat uur aangebroken, het uur van de grote Messiaanse ommekeer : « Hij heeft de machtigen van hun troon gestoten en de nederigen verheven. »

Hier ontdekken we dat onze kleine Lievevrouw polemiek combineert met mystiek ! Ze kondigt een ware revolutie aan, niet in aardse zin, maar in geestelijke zin : de genadeslag voor Satan ! « Het *Magnificat* is de hymne die tot ouverture dient van de ene goddelijke Revolutie die Jezus voor eens en altijd in de geschiedenis is komen instellen en die verder zal gaan tot aan het einde van de wereld, namelijk de Revolutie van zijn machtsgreep tegen Satan » (CRC nr. 73 van oktober 1973).

De eerste episode van de Evangelies van Jezus' Kinderjaren sluit af met deze immense hoop. De teleurstellende grootsheid van het Oude Verbond buigt voor de goddelijke kleinheid van het Evangelie ; Elizabeth en Zacharias zijn geheiligt door Jezus en Maria.

Sint-Franciscus van Sales begreep dit mysterie zo goed dat hij zijn geestelijke dochters onder de hoede ervan plaatste toen hij samen met de H. Johanna van Chantal de Visitatie stichtte : « Ik laat het aan u over om te bedenken, mijn dochter, wat een zoete geur deze prachtige lelie verspreidde in het huis van Zacharias. Gedurende de drie maanden dat ze daar woonde, werd iedereen erdoor gebalsemd ! Hoezeer verspreidden haar heilige lippen met weinige, maar uitstekende woorden honing en kostbare balsem ! Want wat kon ze anders uitstorten dan waar ze vol van was ? Wel, ze was vol van Jezus. Lieve Jezus, wees door de H. Communie ook het kind van onze schoot, zodat we niets anders meer kunnen ademen of voelen dan U » (brief DCCXXV).

broeder Guy van de Barmhartigheid

DE FAMILIE VAN JEZUS

DE fameuze « broers en zussen » van Jezus zijn al lang een steen des aanstoets voor bepaalde christenen. Het is geen gemakkelijke exegetische kwestie en de talloze moeilijkheden ervan zijn nooit bevredigend opgelost. Toch willen we hieronder een nieuwe poging ondernemen waarin alle puzzelstukjes op hun plaats lijken te vallen, maar het blijft een hypothese.

Het geloof in de maagdelijke conceptie van Jezus staat onweerlegbaar opgetekend in de H. Schrift zelf: drie evangelisten bevestigen het feit expliciet (Mt 1, 18; Lc 1, 34; Jo 1, 13) en de vierde suggereert het impliciet (Mc 6, 2). In de tweede eeuw werd de maagdelijkheid van Onze-Lieve-Vrouw krachtig bevestigd tegen de beweringen in van de Griekse filosoof Celsus, die hij bij de rabbijnen had gehaald. In de vierde eeuw reageerde men verontwaardigd op Helvedius, die het voorstelde alsof Jozef en Maria een hele resem kinderen hadden. Op vraag van de paus toonde Sint-Hiëronymus aan, met de nodige referenties, dat de « broers » van Jezus gewoon zijn neven konden zijn; en bij die thesis sloot heel het Westen zich aan voor meer dan duizend jaar.

Toen kwam Luther, die in zijn drift om alles te minimaliseren de Maagd Maria verlaagde tot een doodgewone vrouw. Voltaire en de Verlichting gingen daar maar al te graag in mee, net als het 19de-eeuwse rationalisme van een Ernest Renan. Pas na het Tweede Vaticaans Concilie konden ook

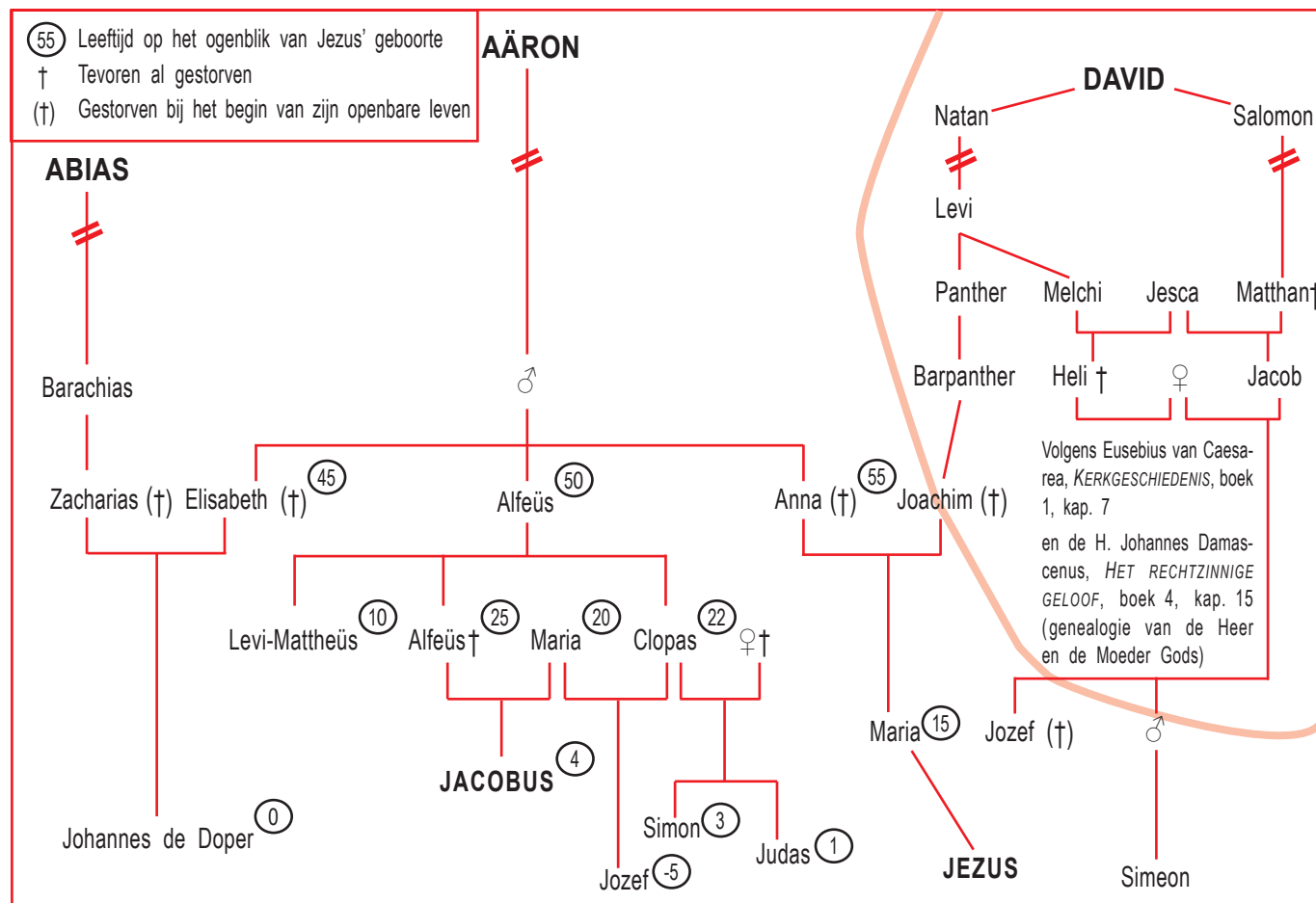
“katholieke” exegeten ongestraft twijfel zaaien. De Hollandse catechismus (1968) pakte uit met de leer van de *geestelijke* maagdelijkheid van Maria. Daarop werden alle stellingen van de protestantse tegenstander systematisch overgenomen, met als triest hoogtepunt het boek *Les frères et sœurs de Jésus* (1995) van pater François Refoulé.

Broeder Bruno van Jezus-Maria heeft in de lijn van priester Pierre Grelot bewezen dat het geen zin heeft om iets te zoeken achter de keuze van de evangelisten voor het Griekse woord *adelphos* (broer) in plaats van *anepsios* (neef). Voor beide bestaat slechts één term in het Aramees, de gewone taal van de Galileeërs; het gebruik van *adelphos* weerspiegelt dus de plaatselijke spreektaal. Bovendien heeft dit woord een brede waaier aan betekenissen: het kan gaan om vriendschap, een gemeenschappelijk leven, lotsverbondenheid, zelfs medeplichtigheid. Zo begrijpen we bv. dat de Essenen in Qumrân elkaar « broers » noemden, zonder dat dit met familiebanden te maken had.

En hetzelfde geldt natuurlijk voor het woord *zus*, dat net zo goed kan slaan op een *schoonzus* of een *nichtje*.

Om de hypothetische stamboom te staven die afgedrukt is op p. 10 heeft broeder Olivier van Onze-Lieve-Vrouw van de H. Rozenkrans in *IL EST RESSUSCITÉ!* een uitvoerig artikel gepubliceerd (IER

DE FAMILIE VAN JEZUS : GENEALOGISCHE HYPOTHESE

nr. 260, nov. 2024, pp. 30-35). Omdat het erg gedetailleerd is, beperken we ons hieronder tot zijn voornaamste stellingen – red. KCR.

SINT-JOZEF

Van Sint-Jozef weten we dat hij tot het huis van David behoorde; zowel Mattheüs als Lucas zeggen dat. Maar er is sprake van een dubbele genealogie: Mattheüs laat hem afstammen van David via Salomon (1, 6), terwijl Lucas schrijft dat hij voortkomt uit David via een andere zoon, Natan (3, 31).

Het is Eusebius van Caesarea die in zijn *KERK-GESCHIEDENIS* een verklaring geeft (neem er het schema bij om te kunnen volgen): « *Matthan en Melchi hadden kinderen van dezelfde vrouw, Jesca geheten. Matthan, die van Salomon afstamde, had haar het eerst als vrouw; na de geboorte van zijn enige zoon, Jacob, was hij overleden en daarop was zijn weduwe hertrouwd – wat door de joodse wet niet verboden werd – met een verwant van Matthan, Melchi, die van dezelfde stam was, maar niet uit dezelfde familie.* » Melchi stamde namelijk af van Natan.

« *Jesca schonk hem een zoon Heli. Toen die kinderloos stierf, huwde zijn (half)broer Jacob overeenkomstig het uitdrukkelijke voorschrift van de wet met de weduwe [naam onbekend] van Heli. Uit die verbintenis werd Jozef [Sint-Jozef] geboren en daarom lezen we: “Jacob verwekte Jozef”. Jozef was dus de natuurlijke zoon van Jacob, terwijl hij ook beschouwd werd als de wettige zoon van Heli* », want het was de plicht van Jacob om zijn overleden (half)broer alsnog een nageslacht te geven.

En Eusebius voegt eraan toe: « *Het gaat hier niet om arbitraire documenten, toevallig gevonden en zonder enige authenticiteit, want het zijn de verwanten van de Heer die ze ons overgemaakt hebben.* » De uitleg van deze bisschop-historicus die schreef in de 4de eeuw wordt door Sint-Hiëronymus (347-420) met al zijn gezag bevestigd. En zo begrijpen we dat Mattheüs én Lucas allebei gelijk hebben: de voedstervader van Jezus stamde af van zowel Salomon als Natan!

DE MAAGD MARIA

Stamde Maria, net zoals haar echtgenoot, ook af van koning David en dus de stam van Juda, conform de huwelijkscode die de zonen van Israël verbood om buiten hun stam te huwen? Of was zij van priesterlijke afstamming, zoals Elisabeth, haar « bloedverwante » die « behoorde tot de dochters van Aäron » (Lc 1,5 en 36)? Aäron, de broer van Mozes, was de eerste hogepriester en de stichter van het erfelijke Oudtestamentische priesterschap.

De H. Johannes Damascenus noteert in zijn werk *HET RECHTZINNIGE GELOOF*, kap. 15, het volgende: « *De heilige evangelisten Mattheüs en Lucas [...] zwijgen over de oorsprong van de H. Maagd. In dit verband moet men weten dat noch de Hebreeuwse auteurs, noch de H. Schrift de gewoonte hebben melding te maken van de genealogie van vrouwen. Overigens was het door de wet aan mannen van*

een bepaalde stam verboden om een huwelijk te sluiten met een vrouw van een andere stam. Jozef nu, uit de stam van David, was een rechtvaardig man (het Evangelie zelf betuigt hem deze eer); hij zou zeker niet met misprijzen voor de wet gehuwd zijn met de H. Maagd, als zij niet dezelfde koninklijke oorsprong had. Om ons de familie waaruit de H. Maagd voortkwam te doen kennen, hoeven de evangelisten ons dus alleen de genealogie van Jozef te presenteren. Levi, die afstamde van Davids zoon Natan, verwekte Melchi en Panther. Panther verwekte Barpanther, die op zijn beurt Joachim verwekte, de vader van de H. Moeder Gods. »

Johannes Damascenus is de laatste grote kerkleraar van het Oosten, gestorven in 749. Historisch staat hij ver af van de gebeurtenissen, maar niet geografisch. Het is heel goed mogelijk dat hij lokale tradities heeft verzameld, net zoals Eusebius van Caesarea heel wat getuigenissen van de vergetelheid heeft gered.

Op die manier hebben we een bewijs voor de dubbele afkomst van Onze-Lieve-Vrouw: een koninklijke afkomst – zij stamt via haar vader Joachim uit het Huis van David en is dus een loot van Jesse – en een priesterlijke, want via haar moeder Anna, de zus van Elisabeth, is zij een afstammeling van Aäron. En dus is haar Zoon, Jezus Christus, Koning en Hogepriester! Merken we in de marge nog op hoe volkomen onjuist het is dat de Maagd Maria, onder invloed van de protestantisering van de katholieke Kerk, tegenwoordig altijd wordt afgeschilderd als een “eenvoudig meisje”. Dat ze nederig was, dat lijdt niet de minste twijfel, maar zij was wel van koninklijke bloede!

DE DERDE MARIA

Aan de voet van het Kruis stonden niet alleen de Moeder van Jezus en Maria Magdalena, maar ook een derde Maria. Mattheüs spreekt over « *Maria, de moeder van Jacobus en Jozef* » (27, 56), Marcus over « *Maria, de moeder van Jacobus de Jongere en van Jozef* » (15, 40). Johannes wijkt hiervan af door te schrijven: « *Bij het Kruis van Jezus stonden zijn moeder, de zuster zijner moeder Maria van Clopas en Maria Magdalena* » (19, 25). Gaat het bij de drie evangelisten over dezelfde vrouw of niet?

Dat deze Maria werkelijk de « zus » van de H. Maagd zou zijn, kan niet kloppen: zussen dragen niet dezelfde voornaam. Sommigen denken dat Maria van Clopas daarom de schoonzus van Jezus' Moeder was; Clopas zou dan haar broer zijn. Maar deze theorie wringt met het katholieke gevoel dat de Maagd Maria vereert als het enige kind van Joachim en Anna, overeenkomstig het *Proto-evangelie van Jacobus*.

Het ligt veeleer voor de hand om zus te lezen als *nicht*, net zoals broer staat voor *neef*. De derde Maria wordt dan een nichtje van de H. Maagd, volgens onze hypothese in feite een aangetrouwde nicht. We kunnen overeenstemming bereiken tussen de drie hierboven geciteerde evangelisten door ervan uit te gaan dat de derde Maria twee huwelijken aanging. Eerst

huwde ze met Alfeüs, aan wie ze een zoon schonk, Jacobus. Na de dood van haar man werd ze, volgens de aloude joodse traditie, uitgehuwelijkt aan zijn broer Clopas; uit die verbintenis werd een Jozef geboren.

Op die manier kunnen « *Maria, de moeder van Jacobus en Jozef* » en « *Maria van Clopas* » wel degelijk één en dezelfde persoon zijn. Ons genealogische schema visualiseert dat.

We durven hier nog een denkpiste aan toevoegen. De bejaarde Anna en Joachim moeten vrij snel na de geboorte van hun dochter, de H. Maagd, gestorven zijn. We kunnen ons gemakkelijk voorstellen dat ze opgevangen werd door Elisabeth en Zacharias, wat de grote familiariteit in het relaas van de Visitatie kan verklaren. Nog later kwam Onze-Lieve-Vrouw wellicht terecht in het gezin van Alfeüs, de neef van Anna en Elisabeth, meer bepaald toen die huwde met (de derde) Maria. Die Maria moet iets ouder geweest zijn dan de H. Maagd. Ze werden hartsvriendinnen en zusterzielen: de oudste leerde vroomheid van de jongste, terwijl de jongste op haar beurt ingewijd werd in de zaken van het moederschap. De hemelse Vader had alles goed voorzien!

De H. Maagd was getuige, zo denken wij, van de zwangerschap van haar « zus », het lange wachten, de vreugde en de ongerustheid en tenslotte de geboorte van Jacobus. Zo was ze ook getuige van de barensweeën en de pijn die gepaard gaan met het moederschap van Eva's dochters... waarvan zijzelf, de Onbevleete Maagd, gespaard zou blijven. Zo begrijpen we waarom Maria van Clopas « *dé zus* » van Onze-Lieve-Vrouw wordt genoemd. En waarom Maria's zoon Jacobus, die als baby zeker in de armen van de H. Maagd heeft gelegen en door haar in slaap gewiegd werd tijdens de gelukkige maanden vóór haar huwelijk met Sint-Jozef, als « *dé broer van de Heer* » wordt aangeduid (zie verderop).

SIMON EN JUDAS

Lucas somt de 12 apostelen op die Jezus onder zijn leerlingen uitkoos en noemt daarbij « *Jacobus van Alfeüs en Simon, bijgenaamd de IJveraar, en Judas (broer) van Jacobus* » (6, 15-16). Mattheüs spreekt over « *Jacobus, zoon van Alfeüs, en Taddeüs; en Simon de Kananeeër* » (10, 3-4). Marcus heeft het over « *Jacobus, de zoon van Alfeüs, Taddeüs en Simon de Kananeeër* » (3, 18).

Over Jacobus, zoon van Alfeüs, zullen we het straks hebben. Taddeüs is door de Traditie altijd gelijkgesteld met de Judas, broer van Jacobus, die door Lucas genoemd wordt. Ongetwijfeld hadden de drie schrijvers met de naamgeving hetzelfde op het oog: vermijden dat deze apostel zou verward worden met de verrader, Judas Iskariot. Noteren we dat Judas Taddeüs een broer van Jacobus wordt genoemd. Die Jacobus is niet « *de Meerdere* », die immers altijd samen met zijn broer Johannes (de evangelist) wordt aangeduid: « *de zonen van Zebedeüs* ». Judas Taddeüs is dus familie van een andere Jacobus, « *zoon van Alfeüs* ».

We bezitten een canonieke Brief van een geïnspireerde schrijver die zichzelf voorstelt als « *Judas,*

dienaar van Jezus Christus en broeder van Jacobus ». De overlevering heeft deze auteur dan ook gelijkgesteld met de apostel.

Wat Simon betreft, « *de Kananeeër* » betekent eigenlijk hetzelfde als « *de IJveraar* »; de vertaling van het Hebreeuwse woord *qanai* is « *ijverig* », met een religieuze dimensie: « *ijverig voor Jahweh* ». We mogen niet zomaar veronderstellen dat hij lid zou geweest zijn van de sekte van de Zeloten, vermits die pas op de voorgrond treedt tijdens de Joodse Oorlog van 66-70. Opvallend is dat deze Simon altijd geassocieerd wordt met Judas Taddeüs. De Kerk viert hen zelfs beiden op dezelfde feestdag, wat het vermoeden voedt dat zij naaste familieleden waren. Onze hypothese is dat deze twee apostelen broers waren, zonen van de eerste vrouw van Clopas en dus neven van Jacobus, zoon van Alfeüs. In dat geval begrijpen we perfect wat Marcus zegt over de inwoners van Nazareth, « *de vaderstad* » van Jezus, die zich aan Hem ergeren: « *Is Hij niet de timmerman, de zoon van Maria, de broer (neef) van Jacobus en Jozef, Judas en Simon?* » (6, 3).

Als Jezus van deze vier de (achter)neef is, betekent dit dat er een familieband moet zijn via zijn grootouders Joachim en Anna. Wij durven vooropstellen dat Anna de zus was van Alfeüs de Oudere, die onder zijn kinderen zowel Alfeüs de Jongere als Clopas telde. En overigens nog een derde zoon: Levi, later de apostel Mattheüs, van wie Marcus zegt dat hij « *de zoon van Alfeüs* » (2, 14) was. Maar kan die laatste dan geen totaal andere Alfeüs geweest zijn? Allicht niet, omdat Marcus amper 30 verzen later spreekt over « *Jacobus, zoon van Alfeüs* », zonder enige verdere precisering om een onderscheid te maken.

JACOBUS, ZON VAN ALFEÜS

Aan Jacobussen is in het Nieuwe Testament zeker geen gebrek! Jacobus de Meerdere, de zoon van Zebedeüs, vormt geen moeilijkheid: hij wordt altijd duidelijk onderscheiden van de anderen. Die anderen zijn: de apostel Jacobus, zoon van Alfeüs; Jacobus, auteur van de Brief die door de Kerk als canoniek erkend wordt; en Jacobus, leider van de Hebreeuwse groep op het concilie van Jeruzalem, door Sint-Paulus « *de broeder van de Heer* » (Ga 1, 19) genoemd. Gaat het om drie verschillende personen of niet?

De traditionele thesist stelt dat het om één en dezelfde Jacobus gaat. Ze werd geformuleerd door de H. Hiëronymus en onafgebroken aanvaard, tot de protestantse exegese ertegen ten aanval trok. Luther hield niet van de Brief van Jacobus, waarvan het onderricht zo tegengesteld is aan zijn eigen leer van het geloof zonder de werken. Daarom wilde hij hem absoluut verwijderen uit de canon van de Schriften, als « *niet-apostolisch* ». Dat protestantse onderscheid is ook binnen gesijpeld in de katholieke exegese en stemmen zijn opgegaan om de apostel te doen verschillen van de leider van de Jeruzalemse christenen.

In dat geval verdwijnt de figuur van Judas, zoon van Alfeüs (en apostel), echter helemaal in de scha-

duw : geen liturgisch feest, geen vermelding in het *Martyrologium*, geen enkel gegeven over het veld van zijn apostolaat. Als Jacobus van Alfeüs niet « *de broeder van de Heer* » is, dan is hij de enige apostel van wie we absoluut niets weten... Daarom is onze hypothese dat het om één en dezelfde man gaat : Jacobus de Mindere, zoon van Alfeüs en neef van de Heer, door de Joden vermoord in 62 door hem van de tinnen van de Tempel naar beneden te storten.

Deze zelfde Jacobus stond in Jeruzalem aan het hoofd van de plaatselijke christengemeenschap. In verband met de kwestie van de joodse rituelen lezen we in de *Handelingen* (15, 6) dat enkele tot het geloof bekeerde oud-Farizeeën absoluut wilden dat ook de bekeerde heidenen de wet van Mozes zouden onderhouden, inclusief de besnijdenis. Daar kwam Paulus tegen in het verweer en de zaak werd voorgelegd op het concilie van Jeruzalem. Petrus ging akkoord met Paulus. « *Toen nam Jacobus het woord* » (15, 13) om zich eveneens bij dit standpunt aan te sluiten.

Een bevestiging van het voorgaande vinden we bij Hegesippus, een joods-christelijke geschiedschrijver uit de tweede eeuw : « *De broeder van de Heer, Jacobus, ontving de leiding van de Kerk met de apostelen. Deze man werd geheiligd vanaf de moederschoot. Hij ging alleen de Tempel binnen en bleef er op zijn knieën zitten, vergiffenis vragend voor het volk, zozeer dat zijn knieën verhard waren als die van een kameel.* » Het grote gezag van Jacobus kan enkel verklaard worden als hij afstamt van Aäron : enkel de hogepriester had het privilege om op de dag van Jom Kippoer het heilgdom binnen te treden.

DE TWAALF

Het lijkt erop dat we binnen de twaalf apostelen twee groepen moeten onderscheiden : zij die verwant waren met Jezus en zij die dat niet waren. Tot de verwanten, de « broers », moeten we volgens onze analyse Levi-Mattheüs, Jacobus zoon van Alfeüs, Judas Tadeüs en Simon de IJveraar rekenen. Het zou kunnen dat de taferelen van onenigheid die in de Evangelies voorkomen hun oorsprong vinden in dat verschil tussen twee groepen. Denken we bv. aan de ophef veroorzaakt door de moeder van Jacobus de Meerdere en Johannes : « *Toen de tien anderen dit hoorden, werden ze verontwaardigd op de beide broers* » (Mt 20, 24). Of de discussie over het leiderschap : « *Nog ontstond er een twist onder hen, wie van hen als de eerste gold* » (Lc 22, 24).

Waarom koos Jezus enkelen van zijn naaste familieleden uit tot apostel, met alle spanningen van dien ? Omdat Hij wist hoe belangrijk familiebanden en genealogie voor de Joden waren. Hun volk, hun ras : daar draaide alles om. Jezus wilde iets anders, maar dat andere moest met mondjesmaat toegegend worden...

Toch kunnen we niet rond de belangrijke opmerking die Johannes maakt wanneer hij over het naderende Loofhuttenfeest spreekt : « *Ook zijn broeders zelf geloofden niet in Hem* » (7, 5). Op het eerste gezicht lijkt dit tegen te spreken dat vier van die ongelovige broeders apostelen zouden zijn...

Maar we moeten de context van vers 5 lezen : « *Zijn broeders zeiden tot Hem : "Vertrek van hier en ga naar Judea, opdat ook uw leerlingen [in Judea] de werken zien die Gij verricht. Want niemand handelt in het verborgene als hij bekend wil worden. Nu Gij toch deze dingen doet, vertoon U dan ook aan de wereld."* » (7, 3-4). De « broer » die deze woorden gesproken heeft, kunnen we identificeren : het moet Judas Tadeüs zijn. Waarom ? Omdat hij in dezelfde zin spreekt op het einde van Jezus' openbare leven, maar deze keer met voortschrijdend inzicht : « *Judas, maar niet de Iskariot, sprak tot Hem : "Heer, hoe komt het dat Gij U wel aan ons wilt openbaren, maar niet aan de wereld ?"* » (Jo 14, 22).

Al te gemakkelijk vergeten we dat de apostelen vóór Pinksteren nog zo weinig begrip hadden van de Boodschap van Jezus. Judas Tadeüs – en wie niet van de andere apostelen ? – vond dat Jezus spectaculaire daden moest stellen in heel Palestina. Geleidelijk aan dringt het tot hem door dat het de Heer niet om spektakel te doen is. Eigenlijk laat hij in vers 22 verstaan : « *Ik begreep het vroeger niet, ik had het geloof nog niet !* » Vergelijk het met Simon Petrus, die ook een lange weg heeft moeten afleggen vooraleer hij tot inzicht kwam...

Nog een opmerking over de minder bekende Jozef, zoon van Clopas en Maria en dus ook een « broer » van Jezus, die duidelijk geen apostel is. Volgens de Bollandisten moet deze Jozef geïdentificeerd worden met « *Jozef, die ook Barsabbas heette en de bijnaam Justus droeg* » (Hd 1, 23) : één van de twee mannen die door de christengemeente voorgesteld worden om Judas Iskariot te vervangen. Hij was in elk geval, zegt Petrus, « *met ons samen al de tijd dat de Heer Jezus onder ons heeft geleefd* » (1, 21).

Het lot valt op Mattias, van wie de verkiezing kan gezien worden als een uiting van de goddelijke wil : er moet een einde komen aan het familiale privilege, want zoals Jezus gezegd heeft : « *Het vlees dient tot niets.* » Inderdaad verruimt de betekenis van « broeder » zich al meteen in hetzelfde hoofdstuk van de *Handelingen* en wordt de term nog enkel in spirituele zin gebruikt : « *In die dagen stond Petrus op in het midden der broeders ; er waren ongeveer honderdtwintig personen bijeen* » (Hd 1, 15).

Na het drama van de Passie heeft de Kerk de les onthouden : het vlees en het bloed, waaraan de Joden zoveel belang hechtten, tellen niet. De echte familie van Jezus is zijn Kerk, die openstaat voor alle mensen. Maar er was een heel proces nodig om de apostelen, die immers ook Joden waren, te doen begrijpen dat de Mensenzoon niet gekomen was om Israël te herstellen in aardse, raciale zin. Want zoals Jezus zei : « *"Wie is mijn moeder en wie zijn mijn broeders ?"* En Hij strekte de hand naar zijn leerlingen uit en sprak : *"Ziedaar mijn moeder en broeders. Want wie de wil van mijn Vader volbrengt die in de hemelen is, hij is mijn broeder en zuster en moeder."* » (Mt 12, 48-50).

*naar broeder Olivier van Onze-Lieve-Vrouw
van de Hl. Rozenkrans*

DE H. ODILIA, PATRONES VAN DE ELZAS

Is de Elzas Frans of Duits? Acht eeuwen lang, vanaf 870, maakte het gebied deel uit eerst van Oost-Francië en later van het Heilige Roomse Rijk en had het cultureel gesproken nauwe banden met het Rijnland; pas in de 17de eeuw kwam het bij Frankrijk en na de Revolutie van 1789 begon een doorgedreven verfransingsproces. In de 19de en 20ste eeuw was de Elzas een twistappel tussen Duitsland en Frankrijk en legden beide rivalen er om beurten beslag op. Een ingewikkelde geschiedenis dus...

Het antwoord ligt op een ander vlak. Eerder dan "Frans" of "Duits" te zijn, kenmerkt de Elzas zich in de allereerste plaats door zijn *katholieke* karakter. Die katholieke ziel heeft het heel zijn geschiedenis door proberen te bewaren en daarom bood het fel weerstand tegen zowel de antiklerikale drijfverijen van de Franse Republiek als de pogingen tot protestantisering vanuit het door Pruisen gedomineerde Duitsland. Dat katholieke verzet kristalliseert zich in de grote verering voor de H. Odilia, van oudsher de beschermvrouwe van dit uitzonderlijke territorium.

EEN "VITA"

DIE PERFECT GEDOCUMENTEERD IS

IN 1856 publiceerde Karl Roth, een protestant uit Bazel, een kritische studie over de oorsprong van de H. Odilia en de Odilienberg of Mont Sainte-Odile, de berg die aan haar is gewijd. Volgens Roth moest Odilia gewoon uit het boek van de geschiedenis geschrapt worden en was er alle reden om te twijfelen aan het bestaan van een hertogdom van de Elzas in de Merovingische tijd.

Het boek veroorzaakte in de Elzas een storm van verontwaardiging. Nog in 1869 was de emotie voelbaar in de woorden van pastoor Winterer, een toekomstig lid van de katholieke *Zentrum*-partij in de Duitse *Reichstag*: « *De verwoester heeft zijn hand opgeheven tegen het historische beeld van Sint-Odilia; maar laten we er geen doekjes om winden: het is geen Elzasser, maar een [protestantse] Zwitser die tegen de geschiedenis van onze heilige heeft ondernomen wat de barbaren ooit tegen het klooster van Hohenburg hebben gedaan. Hij heeft de H. Odilia ontroofd aan onze devotie, onze geschiedenis en zelfs aan de Hemel.* »

De meer erudiete katholieke Elzassers gingen aan de slag en in 1866 verschenen de twee de-

len van het monumentale werk *Histoire de la ville d'Obernai* door de geleerde prelaat Joseph Meinrad Gyss, waarmee het eerste wetenschappelijke antwoord werd gegeven op de kritiek van de protestantse rationalist. Sindsdien is de geschiedschrijving vooruitgang blijven boeken. In feite heeft ze niet op Roth gewacht, want aan het einde van de 17de eeuw, net toen de Elzas weer Frans werd, publiceerde Dom Mabillon de oudste *VITA OTILIAE*, geschreven in de 10de eeuw.

Het in 1938 verschenen boek *Die Heilige Odilia, Schutzherrin des Elsass, Ihr Kult in Volk und Kirche - Sainte Odile, patronne de l'Alsace, son culte dans le peuple et dans l'Eglise* van Mgr. Médard Barth, hoogleraar aan het bisschoppelijke college in Straatsburg, markeerde een belangrijke fase in onze kennis van

het leven van de H. Odilia. En meer recent waren er de publicaties van Marie-Thérèse Fischer (in het bijzonder *Treize siècles d'histoire au Mont Sainte-Odile*, 2006) die vrijwel een einde maakten aan de controverse. Odilia, dochter van de hertog van de Elzas Adalrik, heeft wel degelijk bestaan en de *VITA SANCTAE OTILIAE VIRGINIS*, geschreven door een monnik uit Hohwald aan de hand van bronnen die we niet meer bezitten, is betrouwbaar.

Na de Eerste Wereldoorlog werd boven op een toren van de abdij van Hohenburg een 4 meter hoog standbeeld van de H. Odilia opgericht, gerealiseerd in 1923 door Alfred Klem uit Colmar; van daarboven zegent zij de grote vlakte van de Elzas.

Het feit dat we veel van de vrome legenden moeten opgeven die door de eeuwen heen op deze "Vita" zijn geënt, brengt ons geloof en onze toewijding aan de grote heilige van de Elzas niet aan het wankelen. De waarheid is honderd keer te verkiezen boven de mooiste legenden. Dit kritische onderscheidingsvermogen weerhoudt ons er niet van om al onze genegenheid voor onze voorouders te behouden, « *die niet naïef waren, noch rationalistisch, maar door en door godsdienstig* » (abbé de Nantes) en om in hun geloof te delen.

« JE ZAL HAAR DE NAAM ODILIA GEVEN »

Het leven van onze heilige speelde zich af in de nadagen van de Merovingische koningen, op het einde van de 7de eeuw. Tussen de Vogezen en de Rijn lag een bestuurlijk gebied dat toen al de Elzas werd genoemd, opgericht om als buffer te dienen tussen het Frankische koninkrijk en het kerngebied van de Germaanse Alemannen aan de overkant van de Rijn (waarbij we moeten opmerken dat veel Alemannen zich tevoren al in de Elzas gevestigd hadden en het Frankische gezag respecteerden – *nvdr*).

De Elzas werd geregeerd door een gouverneur die de titel van hertog had en de naam Adalrik of Eticho droeg (ca. 640-690). Hij was een vriend van de machtige Frankische hofmeier Pepijn van Herstal en bestuurdde de grote vlakke ten westen van de Rijn, waarvan de dorpen bevolkt werden door krijgers die in vreedstijd arbeiders waren geworden, maar die niettemin bereid waren om de wapens op te nemen als hun leider hen riep. Monniken hadden hun zielen veroverd toen zij in de Elzas verschenen als landontginners en missionarissen.

Dankzij de Franken had de katholieke godsdienst zich in de provincie geworteld, zonder nog ooit uitgeroeid te kunnen worden. « Weliswaar bleven de Elzassers, ondanks hun bekering tot het christendom, ruige en half barbaarse krijgers. Maar hun echtgenoten namen de rol op zich van vreedstichters en doeltreffende werktuigen van de christelijke beschaving, die alleen tot bloei kan komen onder de wet van de liefde. We kennen het verhaal van Clothilde, de vrouw van Clovis; dat van Bereswinde lijkt er sterk op » (Léontine Zanta, *Sainte Odile*, 1931, p. 33).

Odilia, die deze naam nog niet droeg, was de dochter van hertog Adalrik en Bereswinde. Ze werd geboren rond 660, maar was blind bij haar geboorte. Toen hij dit hoorde, werd haar vader, die zijn politieke hoop had gevestigd op een zoon aan wie hij zijn naam en zijn ambt zou kunnen doorgeven, woedend en beval dat de pasgeboren dochter zou worden gedood. Maar haar moeder redde haar door het meisje toe te vertrouwen aan de zorg van een toegewijde min. Later, om Odilia helemaal voor haar vader te verbergen, liet Bereswinde haar naar een plek brengen die "Palma" heette – misschien het klooster van Baume-les-Dames bij Besançon? – en waarvan de abdis familie van haar was.

KIND VAN HET LICHT

De religieuzen voedden haar liefdevol op en leerden haar de gebruiken van het gemeenschapsleven. Op een dag kwam Erhard, bisschop van Regensburg in Beieren, door de Hemel gezonden naar het klooster om haar te dopen in de naam van de H. Drie-eenheid, want « *als je niet eerst in de Hemel geboren wordt, kan je het koninkrijk van God niet zien* » (Jo 3, 3). Hij gaf haar de naam Odilia, wat sommigen vertalen als "kind van het licht". « Hij nam het kleine meisje », zegt de *Vita*, « en dompelde haar onder in het doopwater. Toen hij haar uit het water tilde, zalfde hij haar ogen met het heilige chrisma en onmiddellijk, bevrijd van haar blindheid, wendde ze een heldere blik naar het gezicht van de bisschop. »

Op zekere dag wilde Odilia terugkeren naar het huis van haar vader en schreef dit aan haar jongere broer Hugo, wiens goede gevoelens ze had leren kennen. Hugo nam de taak op zich om zijn zus terug te brengen, in de hoop dat er een einde zou komen aan de woede van hun vader. Maar het zat hem niet mee: toen hertog Adalrik hoorde dat Odilia naar hem terugkeerde, sloeg hij zijn erfgenaam met een grote stok zo hard op het hoofd dat Hugo stierf. Odilia werd slechts noodgedwongen ontvangen en verplicht tot dienstwerk in het vaderlijke huis. Lange jaren werd ze genegeerd en vernederd, maar ze aanvaardde alles en trof altijd wel ellende aan die groter was dan die van haarzelf om te verzachten. Zo werd, naar Gods welbehagen, de moedige en tedere ziel van zijn dienaars gesmeed.

Toen haar vader voelde dat zijn einde nabij was en zijn geweten begon op te spelen, wilde hij het begane onrecht goedmaken. Hij schonk zijn dochter zijn vesting Hohenburg, gelegen op een berg die bijna 800 m boven de vlakke oprijst. Odilia maakte er meteen een klooster van en stichtte er een gemeenschap van gewijde maagden om God te loven en voor de armen te zorgen. Adalrik stelde één voorwaarde: dat zij en haar gemeenschap voor hem zouden bemiddelen bij God voor de misdaden die hij had begaan. Hij leefde niet lang meer en toen, vermeldt de *Vita*, « kreeg Odilia een hemelse openbaring: haar vader was op de plaats van de bestraffing, vanwege de zonden waarvoor hij in deze wereld niet voldoende boete had gedaan ».

Ze vergaf alles, ging waken, vasten en bidden en wist uiteindelijk, door een andere openbaring, dat haar vader uit het vagevuur was verlost: « *Odilia, geliefde van God, stop met treuren, want je hebt van de Heer vergeving gekregen voor de zonden van je vader. Hij is verlost en de engelen nemen hem mee om in het koor van de patriarchen geplaatst te worden.* »

« SUPER MUROS TUOS, JERUSALEM »

Odilia gebruikte een deel van de goederen die haar vader had nagelaten om een tweede klooster te stichten, deze keer aan de voet van de berg, zodat pelgrims en zieken erheen konden gaan zonder naar de top te moeten klimmen. Het werd

Niedermünster genoemd. Het aantal religieuzen, afkomstig uit heel Europa, groeide nog tijdens het leven van de stichteres aan tot honderddertig ! Het was geen geringe prestatie om zo'n gemeenschap in stand te houden, maar Odilia, met haar serene en zuivere ziel, haar medelevende en geduldige hart, slaagde erin om het geheel te doen bloeien, zonder ooit rekening te houden met haar vermoeidheid en gesteund door een innerlijk leven dat haar soms falende krachten vertienvoudigde.

« Ze volhardde in het gebed », zegt de *Vita*, « en was aandachtig bij het lezen van de Schrift, gematigd in haar spreken en opmerkelijk in haar onthouding, zozeer zelfs dat ze, behalve op plechtige feestdagen, niets anders at dan gerstebrood en groenten. Ze gebruikte een berenvel als bed en legde haar hoofd op een steen als kussen. » Voor de zielenzorg zou er naast deze grote vrouwelijke gemeenschap een kleine groep monniken en priesters zijn geweest (zie Dom René Bornert, o.s.b., *Nouveau Dictionnaire de biographie alsacienne*, p. 2895).

De 60-jarige abdis stierf in 720, op 13 december, het feest van de H. Lucia. Een latere tekst vermeldt dat haar laatste woorden een aansporing tot nederigheid voor haar dochters waren : « *Mijn zusters, jullie hebben geen tijd te verliezen, het leven is kort. God schenkt zijn genade aan oprechte en nederige zielen, soepel in alles en onderdanig aan wat Hij verlangt. Trots en egoïsme zullen jullie verbannen uit het Koninkrijk der Hemelen... Roep alstublieft Onze Heer Jezus Christus aan voor mij, onwaardige zondares, en vergeet diegenen van mijn familie niet die hier begraven liggen en die ons geholpen hebben.* »

De kostbare beker van haar laatste communie bleef geruime tijd bewaard, maar verdween tijdens de godsdienstoorlogen. De heilige stichteres werd begraven in de abdij van Hohenburg, in de kapel van Sint-Jan

de Doper die ze had laten bouwen ter ere van de Voorloper en Vriend van de Bruidgom. In die kapel rust ze nog altijd in haar sarcofaag van roze zandsteen, al dertien eeuwen onaangeroerd ! Acht dagen lang werd het klooster overspoeld door een heerlijk parfum afkomstig van het lichaam van de heilige. De gelovigen kwamen al snel bij haar graf bidden, terwijl haar geestelijke dochters, die de titel van kanunnikessen droegen, voortgingen met het zingen van Gods lof, zonder onderbreking acht eeuwen lang.

Niets kan ons beter doordringen van de roeping van de patroonheilige van de Elzas, daar op de top van het rotsachtige voorgebergte dat over de vlakte uitkijkt, dan de prachtige liturgische antifoon : « *SUPER MUROS TUOS, JERUSALEM, CONSTITUI CUSTODES. Op uw wallen, Jeruzalem, heb ik wachters geplaatst. Onafgebroken verkondigen zij dag en nacht hun lofprijzing van de Naam van de Heer. Zij prediken mijn macht aan het volk en verkondigen mijn glorie aan de heidenen.* » God is de verdediger van zijn volk, zei abbé de Nantes, en de beschermers van zijn heilige stad, die niets te vrezen heeft zolang op haar wallen dag en nacht de geestelijken bidden. Gebed, lof van God en prediking tot het volk : het is daaraan dat Jeruzalem behoefte heeft.

DE EERSTE BEDEVAARTEN

Al in de 9de eeuw wordt melding gemaakt van pelgrimstochten « *naar de berg waar Odilia in de kapel van Sint-Jan ligt* ». In dezelfde eeuw krijgt de heilige dochter van de hertog van de Elzas een liturgische cultus. De *Vita* vertelt ons dat « er verschillende wonderen gebeurden bij haar graf, door de goedheid van God en de verdiensten en voorspraak van de H. Maagd Maria », ondanks drie opeenvolgende verwoestingen door barbaren uit Midden-Europa !

De H. Odilia verwelkomt de zieken en de gewonden in de abdij van Niedermünster, gelegen aan de voet van de berg waarop het klooster van Hohenburg zich verheft. Olieverfschilderij door Paul Ledoux (1937), oorlogsvrijwilliger in 1914-1918, die het werk schonk aan het Sint-Odiliaziekenhuis van Straatsburg waar zijn echtgenote verzorgd was.

In het midden van de 11de eeuw ging de H. Leo IX, de “Elzasser paus” van wie de wereldlijke naam Bruno van Eguisheim was en die de eer had familie te zijn van onze heilige, naar de Hohenburg. Hij had dat trouwens al gedaan toen hij bisschop van Toul in Lotharingen was, om de abdij uit haar as te doen verrijzen en de nieuwe abdijskerk in te zegenen. Nadien publiceerde hij de bul *Parentum nostrorum* (17 december 1050), waarin de regels voor de verering van Sint-Odilia werden vastgelegd. Daarom staat hij afgebeeld in een van de twee gebrandschilderde ramen in het koor van de huidige kerk, naast de H. Lodewijk IX van Frankrijk.

Maar de volgende eeuw begon slecht: de abdij raakte verwickeld in de beruchte Investituurstrijd tussen de paus en de Duitse keizer. Omdat de meeste Elzassers de kant van de paus kozen, plunderden soldaten van de Zwabische hertog Frederik Eenoog, van de familie Hohenstaufen, de provincie en brandden het klooster in 1120 plat. Dit weerhield de pelgrims er niet van om te blijven bidden bij het graf van de heilige. De zoon van hertog Frederik, die niemand minder was dan Frederik Barbarossa, wilde de misdaad van zijn vader goedmaken en liet het klooster van Hohenburg heropbouwen, waarbij hij een nieuwe en uitstekende abdis installeerde, Relinde, die rechtstreeks uit Beieren was overgekomen.

EEN “BEELDENTUIN” IN DE LENTE VAN DE ELZAS

Relinde, die geprezen werd om haar wijsheid en religieuze geest, werd volgens haar wens in 1167 opgevolgd door een andere uitstekende abdis, Herrad, die ook bekend stond om haar intelligentie en vroomheid en van wie men zei dat ze « *actief en levendig als een bij* » was. Onder deze twee oversten, die zich beiden beriepen op « *onze heilige moeder Odilia* », beleefde het klooster van Hohenburg – dat bekend geraakte als Odilienberg of Mont Sainte-Odile – een buitengewone vitaliteit en mystiek.

De *Hortus deliciarum* of “Tuin der kostelijkheden” vormt daarvan een mooi getuigenis: « *de mooiste schat van de Elzas* », zoals hij wordt genoemd, een echte « *beeldentuin in de lente van de Elzas* », is een van de rijkst verluchte teksten van de middeleeuwen. Het gaat om een bloemlezing van 1165 Latijnse teksten, afgewisseld met gedichten in een liturgisch ritme, ingedeeld van de Schepping tot de Wederkomst en volledig geïllustreerd met historische of allegorische scènes. De *Hortus deliciarum* vat de antieke én toenmalige kennis samen, de gewijde zowel als de profane, als een soort “catechismus van de christenheid” voor de vorming van religieuze zielen. « Als pedagogisch werk was het bedoeld om de monialen, van wie de meesten van hoge adel waren, te onderwijzen in de H. Schrift en in de deugden die het “rechte pad” aangeven dat gevolgd moet worden om het “vuur van de hel” te vermijden. »

Dit meesterwerk werd door de Revolutie aan de Kerk ontstolen en overgebracht naar de bibliotheek van Straatsburg, waar het jammer genoeg verloren

ging in de brand die ontstond toen de Pruisen de stad bestookten in augustus 1870, tijdens de Frans-Duitse oorlog. Gelukkig waren vooraf gedeeltelijke kopieën van de tekst en een facsimile van de illustraties gemaakt. Na vele decennia van intensieve arbeid kon het *Warburg Institute* in 1979 een reconstructie van het handschrift publiceren.

In de tijd van abdis Herrad werd de abdijskerk van Hohenburg bediend door de benedictijnen van Ebersmünster. Maar omdat die laatste abdij ver van de Odilienberg lag, werden er twee priorijen onderaan de berg gesticht om de liturgische diensten voor de kanunnikessen te verzorgen. Tegelijkertijd namen de bedevaarten verder toe. Het is spijtig dat de opeenvolgende branden in het klooster de bewijzen en zelfs de herinnering hebben vernietigd aan « *de ontelbare wonderen die Odilia dagelijks op de berg verrichtte* », zoals geschreven staat in het boek van de benedictijnen van Moyencourt, in de buurt van Saint-Dié, dat ook verbonden was met de Elzasser abdij.

VANUIT HEEL DE CHRISTENHEID

In 1277 verwoestte een nieuwe brand, dit keer accidenteel, het klooster, maar het werd onmiddellijk herbouwd omdat de mensen in de Elzas er rotsvast van overtuigd waren dat « *Sint-Odilia de beschermster en het toevluchtsoord van de Elzas is, waar alle volkeren komen schuilen* ». Inderdaad kwamen mensen uit heel het Duitse Rijk, Zwitserland, Oostenrijk, de Lage Landen, Engeland en Frankrijk tot haar bidden. We moeten ons de dichte drommen voorstellen die over de beboste paden kwamen om de heilige van Hohenburg te vragen niet alleen om genezing of de genade van een goed gezichtsvermogen, maar vooral om het spirituele licht van het geloof en het eeuwige licht van de Hemel.

In het midden van de 14de eeuw, in mei 1354, kwam keizer Karel IV persoonlijk naar de Odilienberg, vergezeld door de bisschop van Straatsburg, met als doel relikwieën te verkrijgen voor de kathedraal van Praag, de hoofdstad van zijn erfland Bohemen. Hij slaagde in zijn opzet en het lichaam van de heilige, dat tot op die dag intact was gebleven, verloor daarbij de rechterarm. Andere koningen en vorsten kwamen op hun beurt op bedevaart en mengden zich onder het gewone volk dat van overal toestroomde. Gelukkig vroegen ze niet allemaal om relikwieën! Mensen zongen liederen die ter ere van de heilige waren gecomponeerd en die haar leven samenvatten, ze baden vurig en brachten dankoffers in de vorm van ex-voto's, vaak twee ogen in zilver of goud, die boven het graf werden gehangen.

Er waren een paar periodes van gebrek aan discipline onder de kanunnikessen, maar de bisschoppelijke autoriteit maakte daar snel een eind aan. In een werk uit 1518, aan de vooravond van de Reformatie, staat dat « *onze Odilia schittert op de top van de berg door haar wonderen* ». De Elzasser humanist Jérôme Gebwiller, een tegenstander van het protestantisme, schreef een biografie van de heilige die in 1521 in Straatsburg werd gepubliceerd.

De voet van de monstrans op het altaar wordt gevormd door een klein ivoren beeldje van Sint-Odilia die met haar vinger de H. Hostie aanwijst.

Daarin lezen we : « *Het is met grote devotie dat de christenen het graf van Sint-Odilia bezoeken en haar hun offers en gebeden aanbieden in hun noodwendigheden, in het bijzonder voor bescherming of om hun gezichtsvermogen terug te krijgen. Zij is hun middelares bij God.* »

HET VUURBAKEN VAN DE KATHOLIEKE ELZAS

De 16de eeuw was misschien wel het treurigste tijdvak in de geschiedenis van de Odilienberg. Een brand, opnieuw per ongeluk, verwoestte de abdij van Niedermünster in 1540 en vervolgens, in 1546, die van Hohenburg, wat leidde tot het wegtrekken van de laatste kanunnikessen. Het dient gezegd dat er niet zo veel religieuzen meer overgebleven waren en dat ze niet uitblonden door hun vroomheid en soberheid... De "dochters van Sint-Odilia" zouden nooit meer terugkeren naar de heilige berg.

De norbertijnen namen de fakkel over en vestigden zich in de ruïnes om er een religieuze dienst te verzekeren. Marie-Thérèse Fischer vertelt hoe de norbertijn Jacques Mollet er twee maanden na de brand aan-

kwam, ongerust over het lot van het graf van de heilige. Godzijdank was het intact. Hij dwaalde door het puin en ging binnen in wat er over was van de kerk. Aan de voet van het hoofdaltaar raapte hij een halfverbrand blad op, afkomstig uit een missaal, en las een deel van een introïtus : « *Alles wat Gij hebt gedaan, Heer, hebt Gij gedaan in uw ware gerechtigheid, omdat wij tegen U gezondigd hebben en uw geboden niet gehoorzaamd hebben.* » Verderop vond hij een ander blad, met een fragment van psalm 47 : « *Groot is de Heer en zeer prijzenswaardig in de Stad van mijn God op zijn heilige Berg.* » Voor de vrome kloosterling volstond dit om dapper zijn post te betrekken en het klooster dat "voor de helft in puin lag" te herstellen !

Het waren moeilijke tijden : een groot deel van de Elzas was overgegaan naar het protestantisme, vaak onder dwang, en de eilandjes van katholieke trouw werden onderdrukt. Niettemin ging de H. Odilia door met "werken" : in mei 1591 kwam een lid van de protestantse Raad van Vijftien uit Straatsburg, Israël Bock genaamd, naar Hohenburg ; hij leed aan een pijnlijke oorontsteking en hoopte op genezing, die hij ook verkreeg. Dankzegging, bekering. Andere wonderen volgden, zozeer zelfs dat paus Paulus V, getroffen door de wonderbaarlijke vitaliteit van de bedevaart die elke keer uit de as herrees en alle catastrofes leek te weerstaan, nieuwe aflaten verleende aan hen die de pelgrimstocht ondernamen.

Tussen 1605 en 1621 werd de abdij Hohenburg herbouwd onder het episcopaat van Karel van Lotharingen en daarna van Leopold van Oostenrijk. Met Straatsburg in protestantse handen werd de Odilienberg het centrum van de Contrareformatie in de

Het "Sepulchrum sanctae Odiliae virginis" omhult de sarcofaag die sedert 720 de relieken bewaart van de patrones van de Elzas.

Elzas. « *Hohenburg op zich is een bevestiging van de cultus van de heiligen en de abdijkerk is gewijd aan de Maagd Maria. De "Vita" spreekt over tussenkomst voor de doden (Odilia's gebed voor haar vader) en de Eucharistie (Odilia's laatste communie). Al deze onderwerpen stonden centraal in de controverse met de protestanten. De Mont Sainte-Odile werd zo het vuurbaken van de katholieke Elzas* » (Fischer, p. 101). De "Engelenkapel" op het terras werd herbouwd en boven de toegangsdeur, in het wapenschild van de bisschop, lezen we de inscriptie die de datum van de restauratie vastlegt: 1617, precies een eeuw na de opstand van Luther!

BEKERING VAN PROTESTANTEN

Deze mooie ontwikkeling werd opnieuw verstoord door het vernietigende optreden van protestantse benden. In 1622, aan het begin van de Dertigjarige Oorlog die zoveel verwoesting aanrichtte in de Elzas, trok de sinistere Ernst von Mansfeld met zijn troepen plunderend door de regio naar Hohenburg en legde het klooster in de as. Opmerkelijk genoeg werd het graf van Odilia niet ontheiligd en overleefde het de brand intact. Bisschop Leopold van Oostenrijk gaf onmiddellijk opdracht om de abdij te herbouwen, ondanks de oorlogssperikelen en de daaruit voortvloeiende economische crisis. De Odilienberg was echt heel belangrijk!

Twee jaren waren niet verstreken toen de wreedaardige Zweden in de Elzas opdoken. In die rampzalige tijden werd Sint-Odilia vurig aanroepen. Men vertelt dat een Zweedse soldaat, ingekwartierd in Obernai, zijn zoon bij zich had die blind was vanaf zijn geboorte. De vader leed daar verschrikkelijk onder en zijn gastheer, bewogen door medelijden, vertelde hem over de bedevaart naar Hohenburg en de wonderen die de heilige verrichtte. De vader vertrok onmiddellijk naar de wonderbaarlijke bron en waste de ogen van zijn zoon, die plotseling het gezicht verkreeg. Vol dankbaarheid zong de vader in Obernai de lof van de heilige, totdat hij prompt uit de compagnie werd gezet door zijn kapitein, een fanatieke lutheraan.

Na het vertrek van de Zweden verliepen de pelgrimstochten rustiger en ordelijker, met de publicatie van boeken, afbeeldingen en wonderen op voorspraak van Sint-Odilia. Tussen 1660 en 1699 – de Elzas was toen onder de Zonnekoning geleidelijk aan bij Frankrijk ingelijfd – werden niet minder dan driehonderd protestanten bekeerd! Onder leiding van de ijverige bisschop van Straatsburg, Frans van Lorreinen, en dankzij de toewijding van de norbertijnen die trouw op post bleven, werd de bedevaart steeds meer een centrum van uitstraling van het katholicisme in de Elzas. Na de wederopbouw van de kerk werden er in drie jaar tijd tweeëndertigduizend communies uitgedeeld.

De bedevaarten vormden een zuivere uiting van volksreligie en waren zeer stichtelijk. Om naar de Mont Sainte-Odile te gaan, meestal te voet en niet te paard, trokken mensen over ondergelopen of besneeuwde paden en trotseerden de stormen in hartje winter, terwijl ze de rozenkrans baden, hymnen zon-

gen en zich voorbereidden op de biecht. Ze stopten alleen om te knielen en te bidden bij de staties van de kruisweg. Toen de top eindelijk was bereikt, volgde een nacht van waken in de kapellen of de kloosterkerk; de volgende dag, bij zonsopgang, biechtte men, woonde de Mis bij en ging te communie.

Niet alleen de norbertijnen, maar ook de jezuïeten van Molsheim speelden een belangrijke rol in deze pelgrimstochten door hun prediking en als biechtvaders. Vaak aanriep men de H. Odilia voor de lijdende zielen in het vagevuur. In 1750, in het tijdperk van de Verlichting die een grote ravage in Frankrijk aanrichtte, werd een broederschap van de Mont Sainte-Odile gesticht met als doel de bekering van de ongelovigen: « *Mochten door de voorspraak van de heilige maagd Odilia allen verlicht worden die buiten de ware Kerk ronddwalen, opdat zij zouden zien wat voor hun ogen verborgen is, namelijk het licht van het enige geloof dat redt.* »

DOOD EN VERRIJZENIS

In 1789 breekt de Franse Revolutie uit. Kort daarop wordt de Elzas opgedeeld in twee departementen: de *Bas-Rhin* en de *Haut-Rhin*. Na de secularisatiewet van 2 november 1789 dienen de parochies van de Elzas een verzoek in bij Parijs om het heiligdom van de H. Odilia te mogen behouden, maar tevergeefs. Een priester die de eed aan de Republiek afgelegd heeft, verwerft Hohenburg. Hij is geen achtenswaardig persoon, eerder een ongelovige zelfs, maar hij staat de gelovigen toe om de relikwieën van de heilige in veiligheid te brengen tijdens de herfst van 1793, om ze te beschermen tegen de godsdiensthata van de jakobijnen. Het is de eerste keer in haar lange geschiedenis dat de stichteres haar klooster verlaat! Wanneer de republikeinse fanatici het graf komen ontheiligen, is het leeg.

Van zodra de Terreur voorbij is, keren de pelgrims terug en bidden op hun knieën in de kapel. « *Het verdriet was op hun gezicht af te lezen.* » Pas in 1800 worden de relikwieën teruggebracht naar het heiligdom.

Tussen 1800 en 1853 gaat de site door verschillende handen. In 1836 geeft de bisschop van Straatsburg toestemming om de tombe te openen en het gebeente van de heilige te onderzoeken. Haar stoffelijke resten worden vervolgens opgeborgen in een reliekschrijn tijdens een plechtige ceremonie die massa's volk aantrekt uit de Elzas, Lotharingen en het land van Baden.

Het bisdom Straatsburg verwerft de Mont Sainte-Odile in 1853 in eeuwigdurende en niet-overdraagbare eigendom. Na zoveel jaren van verwaarlozing is het werk dat moet worden uitgevoerd aanzienlijk, maar dankzij kanunnik Nicolas Schir wordt de restauratie van de abdij voltooid – een ware wederopstanding! Zusters van de *Congrégation de la Miséricorde* stemmen ermee in om voor het onderhoud te zorgen en het land te bewerken. Hun overste, zuster Odilia, die door het nageslacht *Frau Mutter* is gedoopt, blijft tot 1897 op de berg. Het klooster is gered en daarmee ook de bedevaart. Er

wordt een weg geopend om de toegang te vergemakkelijken voor pelgrims en de eerste toeristen...

“ ODILIANEN ” ALS ANTWOORD OP DE KULTURKAMPF

Na de nederlaag van Frankrijk in de oorlog met Pruisen in 1870 annexeert het nieuwe Duitse keizerrijk de departementen *Bas-Rhin*, *Haut-Rhin* en *Moselle* (een deel van Lotharingen) en maakt er het *Reichsland Elsass-Lothringen* van. De Fransen zijn er het hart van in en Sint-Odilia wordt in zekere zin het symbool van de hoop op een spoedige terugkeer van de Elzas naar Frankrijk. Maar bovenal wordt door de pelgrims op Hohenburg gebeden en boete gedaan opdat de Elzas zijn katholieke ziel zou behouden.

Want Bismarck heeft zijn *Kulturkampf* ontketend tegen de katholieke Kerk en al wie zich durft verzetten moet de gevolgen dragen. Vicaris-generaal François-Ignace Rapp, de vaandeldrager van de weerstand van de clerus van het bisdom Straatsburg tegen de politiek van de IJzeren Kanselier, moet in 1873 op last van de Duitse administratie in ballingschap gaan. Hij wordt het symbool van de Pruisisch-protestantse verdrukking van de Elzas en vindt uiteindelijk een toevlucht bij de bisschop van Angers, Mgr. Charles-Émile Freppel. Deze « *meest beroemde onder de zonen van de Elzas* », naar het getuigenis van de Elzassers zelf, onderneemt in 1876 zijn eigen bedevaart naar de Mont Sainte-Odile.

In 1884 werd onder de bescherming van de grote benedictijnse aartsabdij *Sankt Ottilien* in Beieren een nieuwe congregatie gesticht: de *congregatio Ottiliensis Ordinis Sancti Benedicti*. Deze “Odilianen” waren monniken-missionarissen – net zoals de congregatie van de Kleine Broeders van het H. Hart, opgericht door abbé de Nantes! – die het kloosterleven combineerden met missiewerk. Dom Ildefons Schober, abt van Seckau in Oostenrijk, had de taak gekregen de Beierse aartsabdij te hervormen; moeder Maria van het Goddelijke Hart (gravin Maria Droste zu Vischering), overste van het klooster van de Goede Herder in Porto, steunde hem met haar gebeden en offers (zie zuster Muriel van het Goddelijke Hart, *Le secret de la Bienheureuse Marie du Divin Coeur*, 2014, pp. 253-254).

Dertien jonge missionarissen trokken in 1893 naar Hohenburg met de belofte hun eerste missieposten onder het patronaat van Sint-Odilia te plaatsen en het eerste meisje dat ze zouden dopen de naam van de heilige te geven!

« *Als beschermheilige van de Elzas* », schrijft Mgr. Médard Barth, « *is de H. Odilia ook de spiegel van de ziel van haar volk. Vuur noch verwoesting heeft de stroom pelgrims naar haar graf kunnen stoppen. De heilige volgt de Elzas zoals een moeder haar kind volgt. [...] Ze is het spirituele gelaat van de Elzasser ziel.* »

MAGNIFIEKE FEESTELIJKHEDEN

Dat de berg het « *spirituele gelaat* » van de Elzas was, kon men opnieuw vaststellen in 1920 ter gelegenheid van de feestelijkheden voor het twaalfde eeuwfeest van Odilia's afsterven en geboorte tot het

eeuwige leven. De Wapenstilstand van 1918 had de Elzas opnieuw aan Frankrijk toegewezen. Haar generaals die de oorlog gewonnen hadden, beklommen de Mont Sainte-Odile: Castelnau, Gouraud, Fayolle, Foch, Pétain. De nieuwe bisschop van Straatsburg, Mgr. Ruch, die een voormalig militair aalmoezenier was, organiseerde zelf de plechtigheden en kondigde ze aan in volgende bewoordingen: « *De naam van de H. Odilia verenigt in zich de eminente deugden die bloeiden onder de Elzasser hemel: rotsvast geloof, diepe en vurige vroomheid, kinderlijke gehoorzaamheid aan het ouderlijke gezag, engelachtige zuiverheid, naastenliefde beziel door de geest van opoffering. Haar relieken rusten sedert lang in een graftombe, maar toch gaat er ook vandaag nog een wonderbaarlijke kracht van uit...* »

De Elzassers reageerden op de oproep van de bisschop met een enthousiasme en een vastberadenheid die alle verwachtingen overtroffen. Tijdens het octaaf van 4 tot 11 juli 1920 kwamen naar schatting zestigduizend pelgrims opdagen. Hohenburg was prachtig versierd met vaandels waarop aan de ene kant Sint-Odilia en het wapen van de Elzas prijken en aan de andere kant de H. Jeanne d'Arc en het blazoën van de bisschop. Er werd gebeden voor de families, de doden, de parochies, het zegevierende vaderland, de christenheid. Er klonk gejuich: « *Lang leve Sint-Odilia! Lang leve de christelijke Elzas! Lang leve Christus die de Franken liefheeft!* » En de Elzas werd in december van dat jaar opnieuw toevertrouwd aan zijn patroonheilige tijdens een triduum in Straatsburg.

Vóór Frankrijk, ja, maar tégen de manoeuvres van de antiklerikale politici die er aan de macht waren. Toen het linkse kartel in 1924 terug de seculariseringswetten wilde activeren, kwamen de katholieken van de Elzas massaal bijeen voor de zegening van de nieuwe klokken. Ze waren niet zinnens ook maar een duimbreed toe te geven aan de republikeinse “*laïcité*”! Vicaris-generaal Marie-Joseph Kolb gaf de toon aan: « *Het aloude geloof van de H. Odilia is levend gebleven in de Elzas! Wanneer de Elzassers vandaag de dag in opstand komen tegen de gevaren die hun geloof bedreigen, is het opnieuw de geest van Sint-Odilia die ons sterkt in de strijd.* »

En de aartsbisschop van Algiers, Mgr. Leynaud, liet niet na om de katholieken van de Elzas te feliciteren met de standvastigheid van hun geloof: « *Net als de martelaren van Carthago lang geleden zullen de Elzassers standvastig blijven in hun heilige geloof. Laten we hier, op de heilige plaatsen, vastbesloten zijn om te strijden en zo nodig te sterven voor ons geloof en voor het welzijn van ons geliefde vaderland.* »

Voor het enorme beeld van de heilige dat Alfred Klem realiseerde, nam hij als model zijn eigen dochter, die op 19 maart 1925 toetrad tot de congregatie van de zusters van Niederbronn. In de kromming van de staf sculpteerde hij het embleem dat al 1300 jaar het embleem is van de steenhouders van de kathedraal van Straatsburg. Om de plechtigheden van die gedenkwaardige inhuldiging af te sluiten zong de menigte, volgens

de goede Elzasser traditie, de hymne « *Grosser Gott, wir loben dich. Gij zijt het, grote God, die wij loven...* »

In 1931 richtte Mgr. Ruch een broederschap op voor de eeuwigdurende aanbidding van het H. Sacrament op de Mont Sainte-Odile, waarvan de statuten luiden :

« De eeuwigdurende aanbidding op de Mont Sainte-Odile vindt plaats in naam van heel de katholieke Elzas. Alle decanaten van het bisdom moeten er een erezaak van maken erin vertegenwoordigd te zijn. In een tijd van lauw geloof en corrupte zeden heeft paus Pius X de stelregel afgekondigd : “Alles herstellen in Christus”. Gemotiveerd door een grote liefde voor het H. Hart van Jezus en een grote ijver voor de triomf van zijn H. Kerk en het heil van de menselijke samenleving, zullen de leden van de broederschap zich wijden aan de eeuwigdurende aanbidding op de heilige berg, om op voorspraak van Sint-Odilia de zegeningen van het Eucharistisch Hart van Jezus af te smeken over de gezinnen, de parochies en het hele land en om te verkrijgen dat de christelijke geest er wordt vernieuwd, dat Jezus er heerst als Koning. » Ook vandaag nog wisselen aanbidders elkaar dag en nacht af aan de voet van het H. Sacrament.

Op 21 juli 1935 ging in Straatsburg een Eucharistisch Congres door dat eindigde op de Mont Sainte-Odile in aanwezigheid van zeven bisschoppen, talrijke priesters en vierduizend pelgrims. Mgr. Ruch preekte over het verband tussen het Eucharistisch Congres, de Mont Saint-Odile – een soort Montmartre van de Elzas – en Odilia's laatste communie, waarover de Vita zo ontroerend vertelt. De dag daarop trokken allen naar het heiligdom van

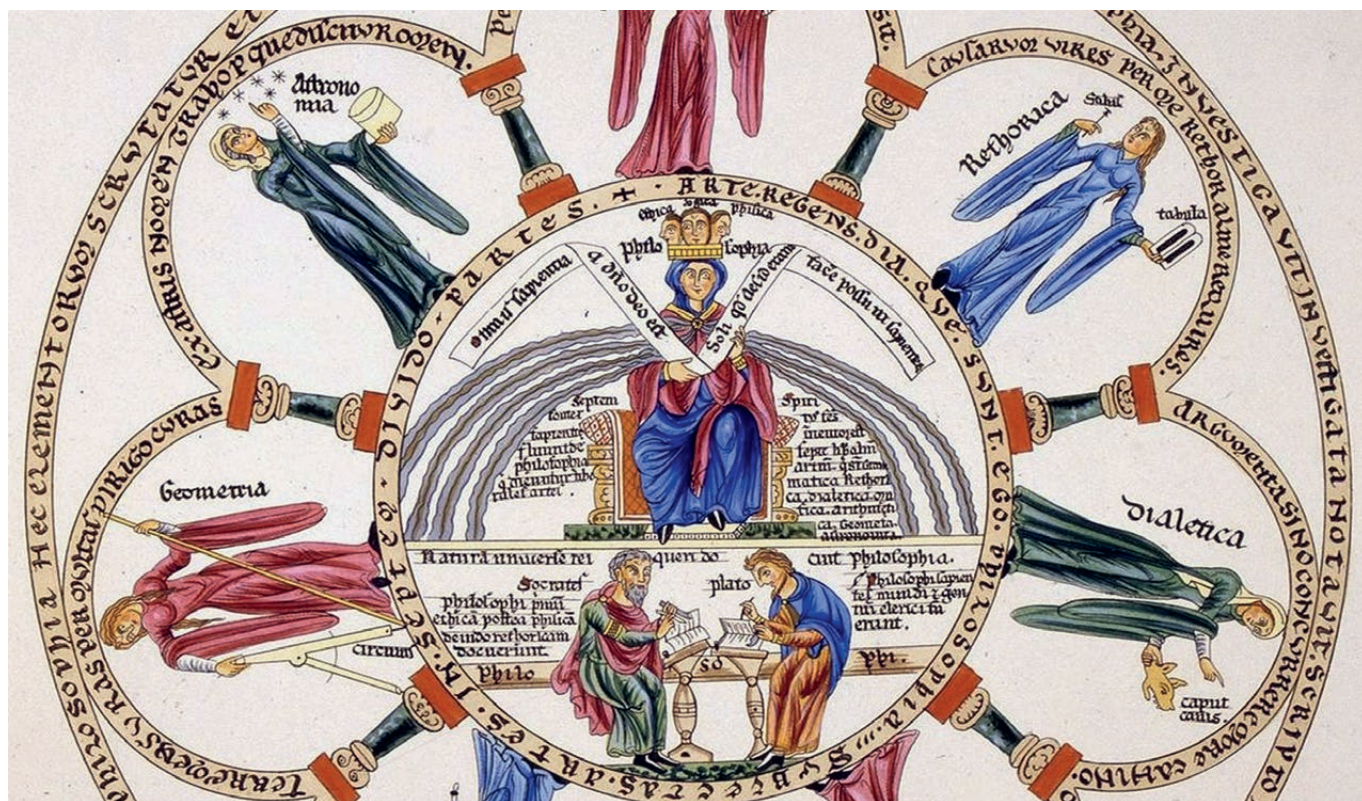
Thierenbach, waar kardinaal Verdier een stormachtig applaus ontketende toen hij de wens uitsprak om van de H. Odilia de tweede patrones van Frankrijk te maken, op gelijke voet met de H. Jeanne d'Arc.

EEN HEIDENSE MUUR ?

Sedert 1924 werd de Mont Sainte-Odile geleid door een gezagvolle rector met een groot geloof, kanunnik Joseph Brunissen. Toen de Tweede Wereldoorlog uitbrak, diende het klooster eerst als Frans militair hospitaal. Duitse soldaten vielen er eind juni 1940 binnen met hun wapens in de aanslag, maar de kanunnik bood hun energiek weerstand. De nazi's wilden de heilige berg veranderen in een Mekka van het moderne Germanendom en een school voor de SS, vanwege de fameuze “heidense muur” die de berg omringde (een omheining van grote blokken steen die nog altijd bestaat) en waarvan zij wilden bewijzen dat hij “Germaans” was. De meest recente ontdekkingen wijzen er echter op dat de muur dateert uit de periode van de Frankische hertogen van de Elzas !

Brunissen moest zich met hand en tand verzetten en weigerde categorisch om het portret van de Führer in de abdij op te hangen. In maart 1943 arriveerden tweehonderd meisjes, weeskinderen die aan de bombardementen in Duitsland waren ontsnapt en werden begeleid door partijleden. De spanningen liepen soms hoog op, maar zuster Reine, die de leiding had over de refter, bleef onverstoort kalm. Toen de nazi-kaderleden haar begroetten met een « Heil Hitler ! », antwoordde ze kalm : « Geloofd zij Jezus Christus ! »

Op een dag maakte een Duitse officier zijn opwachting. « Hij wilde de klokken aan een muzikaal onderzoek onderwerpen om te beslissen of ze

De filosofie en de zeven vrije kunsten : illustratie uit “De Tuin der kostelijkheden”, een schitterend verlucht handschrift dat in de 12de eeuw werd samengesteld door abdis Herrad van de abdij Hohenburg. Het bestond uit ongeveer 350 vellen perkament en bevatte ruim 150 gekleurde miniaturen en een duizendtal Latijnse teksten voor de vorming van de monialen.

mochten blijven of omgesmolten moesten worden. Hij liet ze één voor één luiden. Daarna luisterde hij naar de beiaard. Hij ging zelfs naar de plek waar het klokkenspel zijn mooiste klank voortbracht... en raakte op zijn beurt in de ban van de klokken van de Mont Sainte-Odile, die van bovenaf hun zegen over het bos uitstortten. Daarop verordonneerde hij dat ze niet aangeraakt mochten worden » (Fischer, p. 477).

In november 1944 bevrijdden de Marokkaanse troepen van generaal de Monsabert, de glorieuze overwinnaars van Monte Cassino en Garigliano, de Mont Sainte-Odile. En op 10 juni 1946 riep paus Pius XII de H. Odilia uit tot « *eeuwige en hemelse beschermheilige van de hele Elzas* ».

DE ENIGE REMEDIE TEGEN DE ONTROUW

En toch hebben de Elzassers zich na de oorlog langzaam maar zeker afgekeerd van hun hemelse beschermster... Uit ondankbaarheid? Neen, maar omdat, althans in de hoofden van de elite, Europese en oecumenische belangen de godsdienst van hun voorouders vervangen hebben, waardoor het geloof verzwakte en de naastenliefde afnam.

Na WO II baande Charles de Gaulle zich met leugens en hersenspoeling een weg naar de macht. Met zijn hulp behaalden de christendemocraten een grote verkiezingsoverwinning in de Elzas en konden ze hun project van een eengemaakt Europa opleggen, dat in Londen en Algiers was opgesteld door Robert Schumann en Jean Monnet en lokaal werd uitgedragen door Pierre Pflimlin, ruim 25 jaar burgemeester van Straatsburg en meerdere malen minister in de Vierde en Vijfde Franse Republiek. In 1949 werd Straatsburg de zetel van de Raad van Europa. En deze apostelen van Europa beweerden van Sint-Odilia een "Europese" heilige te maken, die de eeuwenoude vijanden aan beide zijden van de Rijn verzoende en verenigde in een groot samenwerkingsproject. Abbé de Nantes heeft dit Europese project altijd aan de kaak gesteld als een hersenschim en een verraad, omdat het bedacht en opgezet werd door financiers, ideologen en technocraten zonder enige voeling met onze geestelijke, katholieke lotsbestemming.

Een tweede hersenschim drong zich op als een vorm van geloofsafval, wat de H. Odilia evenmin kon steunen: katholiek-protestantse oecumene en interreligieuze dialoog met Joden en moslims, om over de boeddhisten in de Elzas maar te zwijgen! En ondertussen wint een ongezond nieuw soort heidendom elke dag terrein. Sint-Odilia is daar volledig vreemd aan: door haar maagdelijke toewijding getuigt zij van een volledig geloof, zonder enige ontrouw, in haar enige Heer en Bruidegom Jezus Christus. Dertien eeuwen lang was zij het

bolwerk van het katholieke geloof van de Elzassers en ook, door haar missionarissen, degene die « de ogen opende » van zoveel ongelovigen en heidenen.

Waarin is de weg van de redding gelegen? Hoe kunnen we het geloof van onze voorouders herstellen? Een Elzasser dichter, Daniel Stoeber, legde deze verbazingwekkende woorden op de lippen van de H. Odilia: « *Wie zou de ziekte van mijn land kunnen genezen? Ik zal je beschermen als een moeder, want de Koningin van de Hemel, Onze-Lieve-Vrouw, heeft je aan mijn goede zorgen toevertrouwd.* » De remedie vandaag, de enige redding, is om eindelijk onze ogen te openen voor het ware licht en te luisteren naar de boodschap van de Koningin van de Hemel, die naar Fatima kwam om ons te zeggen: « **God wil de devotie tot mijn Onbevleete Hart in de wereld vestigen.** »

Ons aller Moeder en model is de Maagd Maria, aangekondigd als de volmaakte Bruid in het Bijbelse Hooglied. Dat is precies de meest mystieke betekenis die verbonden is aan de *Hortus deliciarum*, de "Tuin der kostelijkheden" van abdis Herrad in de 12de eeuw: « *Laat mijn Geliefde zijn tuin binnengaan en er proeven van de heerlijke vruchten... Mijn Geliefde is neergedaald naar zijn tuin van geurige bloembedden om zijn kudde te voeden tussen de lelies* » (Hooglied 4, 16; 6, 2).

Onze-Lieve-Vrouw was meesteres en soeverein in Hohenburg tijdens het bewind van de abdis Relinde en Herrad, zoals blijkt uit een stele die bewaard is gebleven op de Mont Sainte-Odile. De ene kant toont Adalrik die Hohenburg schenkt aan Odilia, terwijl de andere kant Relinde en Herrad toont die de abdij aanbieden aan de H. Maagd (van wie het gezicht en dat van het Kindje Jezus helaas werden weggehakt door Franse revolutionairen). « Met andere woorden, zij is de "Vrouw", in de feodale betekenis van het woord, van de abdij en alles wat ermee samenhangt. Zij is het aan wie de abdijkerk sinds haar ontstaan is gewijd » (Fischer, p. 23).

Vandaag de dag is het Onbevleete Hart van Maria, waarvan de H. Odilia ongetwijfeld de vurige dienaar is, de ware "Tuin der kostelijkheden", waar alle zielen zonder uitzondering wijsheid en kracht, jeugd en inzicht, genade en barmhartigheid kunnen herontdekken, volgens de mooie woorden van zuster Lucia van Fatima: « *Wat mij betreft, terwijl ik geniet van de heerlijke vruchten van deze prachtige tuin, streef ik ernaar de toegang ertoe te vergemakkelijken voor de zielen, opdat zij hun honger en dorst naar genade, troost en hulp zouden kunnen stillen.* »

*Broeder Thomas van Onze-Lieve-Vrouw
van Altijdurende Bijstand*

Nederlandstalige uitgave van *Il est Ressuscité ! La Contre-Réforme Catholique au XXIe siècle.*

Stichter: † Abbé Georges de Nantes.

Hoofredacteur: Broeder Bruno Bonnet-Eymard, Maison Saint-Joseph, F-10260 Saint-Parres-lès-Vaudes.

Verantwoordelijke uitgever: L. Oorts, Heideweg 14, B-2980 Zoersel.

Abonnement voor binnen- en buitenland: € 20. Steunabonnement: vanaf € 25.

IBAN: BE37 7340 7865 9228. BIC: KREDBEBB.

Internet: <http://nl.crc-resurrection.org/> – E-mail: hij.is.verrezen@gmail.com